

Evli Bireylerin Evlilik Doyumlarının, Eşe Kendini Açmalarının ve Bağlanma Yaralanmalarının İncelenmesi¹

An Examination of Marital Satisfaction, Marital Self Disclosure and Attachment Injuries of Married People

Zerrin UĞUR^{ID}, Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, ugurzerrin1@gmail.com

Aslı UZ BAŞ^{ID}, Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, asliuzbas@gmail.com

Uğur, Z.ve Uz Baş, A. (2022). Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açmalarının ve bağlanma yaralanmalarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2), 1480-1510.

Geliş tarihi: 03.12.2022

Kabul tarihi: 27.12.2022

Yayımlanma tarihi: 28.12.2022

Öz. Bu çalışmanın amacı evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açmalarının ve bağlanma yaralanmalarının cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşadıkları yer, gelir sağlayıcı bir işte çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik biçimi, evlendikleri yaş, evlilik süresi, evlilik öncesi ilişki süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ev işlerini paylaşma sıklığı, eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Çalışmanın örneklem grubunu, 209'u kadın (%62,2) ve 127'si erkek (%37,8) olmak üzere toplam 336 evli birey oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda veri toplama aracı olarak, "Evlilik Yaşamı Ölçeği", "Eşe Kendini Açma Ölçeği", "Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Ölçeği" ve araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Çalışma sonunda elde edilen bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Evlilik Doyumu, Eşe Kendini Açma, Bağlanma Yaralanmaları

Abstract. The first aim of this study is to determine the levels of marital satisfaction, self-disclosure to spouse and attachment injuries of married individuals by gender, age, education level, place of residence, working in an income generating job, perceived income level, marriage type, age at marriage, duration of marriage, duration of premarital relationship, spouses. The second aim of this study is to examine whether marital satisfaction, self-disclosure to spouse and attachment injuries differs according to the age difference, the frequency of sharing housework, the spouse's family of origin and the level of satisfaction. The sample group of the study consisted of 336 married individuals, 209 of whom were women (62.2%) and 127 of them (37.8%) were men. In line with the purpose of the study, as data collection tools, the Married Life Scale, the Spouse Disclosure Scale and the Attachment Injuries Scale and the Personal Information Form were used to collect data. The findings obtained at the end of the study were discussed within the framework of the relevant literature.

Key Words: Marital Satisfaction, Marital Self Disclosure, Attachment Injuries

¹ Zerrin Uğur'un, Aslı Uz Baş danışmanlığında savunduğu Evli Bireylerin Evlilik Doyumlarının, Eşe Kendini Açma ve Bağlanma Yaralanmaları Açısından İncelenmesi başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Extended Abstract

Introduction. Marriage enables the establishment of an emotional bond between men and women and the formation of families, the smallest unit of society. Marriage satisfaction is a concept that is closely related to the quality and continuity of the marital relationship. High marital satisfaction is seen as a determinant of a happier marriage. Low marital satisfaction causes couples to feel unhappy, restless and tense, and this paves the way for divorce (Goleman, 2011, s.174-176; Sevim, 1999). In this study, one of the variables discussed in relation to the marital satisfaction of married individuals is self-disclosure to the spouse. The fact that couples open up to each other mutually makes people feel that they are valuable, important and trusted, and this increases the intimacy in the relationship (Collins & Miller, 1994; Gilbert, 1976; Laurenceau, Barrett & Pietromonaco, 1998). In this study, attachment injuries, another variable that is considered together with marital satisfaction and self-disclosure, are defined as negative critical events that damage the secure bond between the couple in the marital relationship. Attachment injuries occur when individuals do not see the sensitivity they expect from their spouses, especially during transition periods when their spouses need support. It is noted that the relations of couples with attachment injuries are cold and distant, and their communication is limited. In this respect, attachment injuries negatively affect the marital relations of couples, causing a decrease in intimacy between couples, a decrease in emotional bonds and an insecure bond (Johnson, 2015, s. 237). The aim of this study is to determine the marital satisfaction, spousal self-disclosure and attachment injuries of married individuals by gender, age, education level, place of residence, working in an income generating job, perceived income level, marriage type, age at marriage, duration of marriage, duration of premarital relationship, spouses. The aim of this study is to examine whether it differs according to the age difference, the frequency of sharing housework, the spouse's family of origin and the level of satisfaction.

Method. This is a descriptive study which aims whether the level of self-disclosure to spouse, and attachment injuries of married individuals are affected by sociodemographic variables (gender, age, educational status, place of residence, working in an income-generating job, perceived income level) and various variables related to marriage (marriage style). It is a relational screening model in which it is examined whether it differs according to age at marriage, duration of marriage, duration of relationship before marriage, age difference between spouses, frequency of sharing household chores, and spouse's relationship satisfaction with the root family. Data were obtained from a total of 502 participants in the study. Data collection tools of the study are, "Marriage Life Scale", "Spouse Disclosure Scale" "Attachment Injuries Scale" and "Personal Information Form". SPSS 26.0 statistical package program was used for the analysis of the data obtained in the research.

Results. As a result of the research, it was found that marital satisfaction differed according to gender, type of marriage, age at marriage, frequency of sharing housework, and satisfaction level with the spouse's root family. It was concluded that the level of self-disclosure of married individuals differed according to age, type of marriage, age at which they were married, the age difference between them and their spouses, the frequency of sharing housework, and the level of satisfaction with the spouse's root family. It was concluded that attachment injuries of married individuals differ according to age, type of marriage, duration of marriage, perceived income level, age at which they were married, age difference with their spouses, frequency of sharing household chores, and satisfaction level with the spouse's root family.

Discussion and Conclusion. In the study, it was concluded that the marital satisfaction of men was higher than that of women. Also, it was concluded that individuals who married by agreement had higher marital satisfaction and the marital satisfaction of individuals who got married between the ages of 21-30 was higher than those who married at an age below 20 years of age. In the study, it was found that the marital satisfaction of married individuals who stated that their spouses always

helped with housework were higher than those of married individuals who stated that their spouses never helped with housework and sometimes helped. As a result of the study, it was concluded that the marital satisfaction of married individuals was positively correlated with the level of satisfaction from the spouse's root family at a low level.

Regarding the self-disclosure levels of the participants, it was concluded that the level of self-disclosure to the spouse differs according to the age variable and the level of self-disclosure to the spouse in the 20-30 age range is higher than the individuals in the 41-50 age range. However, no difference was found between the levels of self-disclosure to the spouse of the individuals aged between 31-40 and aged 51 and above, and the levels of self-disclosure to the spouse of the other age groups. As a result of the study, when the situation of revealing themselves to their spouses according to the type of marriage is taken into account, it has been observed that the level of self-disclosure to the spouse is higher in the individuals who marry by agreement. In the study, it was found that the level of self-disclosure to spouses of married individuals differed according to their marriage age, and the marital satisfaction of individuals who were married between the ages of 21-30 was higher than those of individuals who were married at the age of 20 and below. In the study, it was seen that the level of self-disclosure to the spouse differed significantly according to the age difference between the spouses. It was determined that the level of self-disclosure of spouses with 0-3 age difference and 4-10 age difference between them was higher than the level of self-disclosure of spouses with 11 years and older age difference. In the study, it was found that the level of self-disclosure to the spouse of the individuals who stated that their spouses never helped with the housework was lower than the level of self-disclosure to the spouse of the individuals who stated that their spouses always and mostly helped with the housework. In the study, it was concluded that the level of self-disclosure of married individuals to their spouses was positively related to the level of satisfaction with the spouse's root family. It has been observed that there is no study in the literature that directly examines the relationship between the spouse's root family and the level of relationship satisfaction and the level of self-disclosure to the spouse.

Regarding the attachment injuries, it was concluded that attachment injuries differ according to age and that individuals in the 41-50 age range have more attachment injuries than those in the 21-30 age range. In the study, it was determined that attachment injuries vary according to the perceived income level and individuals who perceive their income level as "insufficient" have a higher level of attachment injuries. In the study, it was determined that individuals who married by agreement had a lower level of attachment injuries compared to individuals who were married by arranged marriage. In the study, it was determined that individuals who were married at the age of 20 or younger were more likely to have attachment injuries than those who were married between the ages of 21-30. In the study, it was seen that attachment injuries differed according to the duration of marriage and that the increase in the duration of marriage increased the attachment injuries. In the study, it was concluded that the attachment injuries differed according to the age difference between the spouses and the attachment injuries of the individuals with a difference of 11 years and above were more than the attachment injuries of the individuals with a 0-3 age and 4-10 age difference between their spouses. In the study, it was found that individuals who stated that their spouses always helped with housework had a lower level of attachment injuries than those who stated that they never helped, sometimes helped and mostly helped. In addition, it was concluded in the study that attachment injuries of married individuals were negatively related to relationship satisfaction with the spouse's root family.

GİRİŞ

Evlilik, kadın ve erkek arasında yasaların denetiminde bir duygusal bağ kurulmasını sağlamakta ve aile sisteminin ilk adımı olarak kabul edilmektedir. Evlilik bireylerin üreme, cinsellik, korunma, koruma, ait olma, sevilme gibi farklı ihtiyaçlarının toplumun kabul ettiği şekilde giderilmesini sağlamaktadır (Fowers, 1993; Yavuzer, 2015, s.10). Evlilik doyumu ise, bireylerin evlilikten elde ettikleri tüm yarar ve zararları zihinsel olarak muhakeme etmesi sonucunda vardığı sonuç olarak tanımlanmaktadır (Stone ve Shackelford, 2007, s.541-544). Bireylerin evlilik amacı ve evlilikten beklentileri farklı olabilmekte ancak bireyin ihtiyaç ve beklentileri ne olursa olsun, ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması evlilikten alınan doyumun yüksek olmasını sağlamaktadır (Erden, 2016). Evlilikten alınan doyumun yüksek olması, daha mutlu bir evliliğin belirleyicisi olarak görülmektedir. Evlilik doyumunun düşük olması ise, çiftlerin mutsuz, huzursuz ve gergin hissetmesine sebep olmakta ve bu da boşanmaya zemin hazırlamaktadır (Goleman, 2011, s.174-176; Sevim, 1999). Evlilik doyumu evliliğin kalitesi ve süreğenliği ile yakından ilişkili bir kavram olduğu için alanyazında evlilik doyumunu yordayan etmenleri ele alan birçok çalışma yer almaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013; Jackson, Miller, Oka ve Henry, 2014; Jose ve Alfons, 2007). Spanier ve Lewis (1980), evlilik doyumunu yordayan etmenleri evlilik öncesi etmenler, sosyo-ekonomik etmenler ve kişilerarası etmenler olarak üç grupta ele almıştır. Bu doğrultuda evlilik öncesi dönemle ilgili etmeler kategorisinde, kök aile ile olan ilişkiler, sosyal destekleri, anne ve babalık ile ilgili rol modelleri, eşlerin ahlaki, toplumsal, dini, siyasi, mesleki değerleri ve gelecek planlarının uyumu gibi etmeler ele alınmaktadır. Maddi durum, eşlerin çalışma ve meslek durumları ile ilgili özellikler, sosyo-ekonomik etmenler olarak ele alınmıştır. Eşlerin ilişkide kendini açmaları, koşulsuz kabul ve onay almaları, psikolojik ihtiyaçların karşılanması gibi özellikler ise kişilerarası etmenler grubunda ele alınmıştır.

Bu çalışmada evli bireylerin evlilik doyumları ile ilişkili olarak ele alınan değişkenlerden biri eşe kendini açmadır. Kişilerarası ilişkiler sosyal bir varlık olan insan için yadsınamaz bir öneme sahiptir. Kişilerarası ilişkiler karşılıklı etkileşimler ile oluşmaktadır. Kişilerarası ilişkiler, yüzeysel iletişimin görüldüğü kişilerarası olmayan bir ilişki ile başlayıp zamanla iletişimin derinleştiği bir süreç olarak ele alınmaktadır (Safarlı, 2020). Kişilerarası ilişkilerde kendini açma ilişkinin başlamasını kolaylaştırmakta, ilişkideki karşılıklı güveni arttırmakta, ilişkilerdeki yakınlığı ve samimiyeti geliştirmektedir. Etkileşimsel ve dinamik bir ilişki olan evlilik ilişkisi, kişilerarası ilişkiler içinde yakınlığın en fazla olduğu ilişki türü olarak ele alınmaktadır. Çiftlerin karşılıklı olarak birbirlerine açılmaları kişilere değerli, önemsenen ve güvenilen biri olduğu hissi yaşatmakta ve bu da ilişkideki yakınlığı arttırmaktadır (Collins ve Miller, 1994; Gilbert, 1976; Laurenceau, Barrett ve Pietromonaco, 1998). İlişkideki yakınlığın artması da bireylerin hem kendini açma düzeyini arttırmakta hem de aktarım içeriğini zenginleştirmektedir (Tolstedt ve Stokes, 1984). Alanyazında eşe kendini açmanın evlilik doyumunu arttırdığını ortaya koyan pek çok çalışma yer almaktadır (Derlega ve Chaikin, 1977; Jorgensen ve Gaudy, 1980; Levinger ve Senn, 1967). Eşe kendini açma davranışını ele alan araştırmacılar eşe kendini açmanın miktarının yanı sıra uygunluğu, karşılıklılığı, içeriği ve aktarım şekli gibi özelliklere dikkat çekmektedirler (Gilbert, 1976).

Bu çalışmada evlilik doyumu ve eşe kendini açma ile birlikte ele alınan diğer bir değişken olan bağlanma yaralanmaları ise, evlilik ilişkisinde çift arasındaki güvenli bağı zedeleyen olumsuz kritik olaylar olarak tanımlanmaktadır. Bağlanma yaralanmaları bireylerin eşlerinin desteğe ihtiyaç duyduğu özellikle geçiş dönemlerinde, eşlerinden bekledikleri duyarlılığı göremedikleri zamanlarda oluşmaktadır. Güvenli bağlanmanın erişilebilirlik ve duyarlılık olmak üzere iki önemli boyutuna vurgu yapılmakta ve bağlanma yaralanması yaşayan bireyin artık eşinin duyarsız ve erişilemez olduğunu düşünerek güven duygusu azalmaktadır (Johnson, Makinen ve Millikin, 2001; Johnson ve Whiffen, 1999). Bireyin yaşadığı incitici travmatik olay ile başlayan bağlanma yaralanmaları, bireyin sonraki yaşamında sürekli flaşbellekler olarak gün yüzüne çıkmaktadır. Incitici olaydan sonra incinen bireyler

eşinin duyarsız, ilgisiz, ulaşılamaz ve güvenilmez biri olarak algılmaya ve kendilerini ise değersiz, önemsiz ve yalnız olarak algılamaya başlayabilmektedirler (Johnson, Makinen ve Millikin, 2001). Yaralayıcı olaylar kişiseldir, bireylerin hassas oldukları durumlara, beklenti ve ihtiyaçlarına göre değişkenlik gösterebilir. Aynı olayı yaşayan iki bireyden birinde bağlanma yaralanması oluşurken, diğer birey bu olaydan etkilenmeyebilir (Millikin, 2000). Bağlanma yaralanmalarına sahip olan çiftlerin ilişkilerinin soğuk ve mesafeli, iletişimlerinin ise sınırlı düzeyde olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu doğrultuda bağlanma yaralanmaları çiftlerin evlilik ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte, çiftler arasındaki yakınlığın azalmasına, duygusal bağın azalmasına ve güvensiz bağın oluşmasına neden olabilmektedir (Johnson, 2015: 237). Bu çalışmanın amacı evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açmalarının ve bağlanma yaralanmalarının cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşadıkları yer, gelir sağlayıcı bir işte çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik biçimi, evlendikleri yaş, evlilik süresi, evlilik öncesi ilişki süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ev işlerini paylaşma sıklığı, eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Evlilik ilişkisinin niteliği ve niceliği ile ilişkili olan evlilik doyumunu, eşe kendini açma ve bağlanma yaralanmaları kavramlarının çeşitli sosyodemografik değişkenlere ve evlilik ile ilgili çeşitli değişkenlere göre incelenmesinin, hem alanyazına hem de aile psikolojik danışmanlığı alanında çalışan uzmanlara katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca alanyazında eşe kendini açma ve bağlanma yaralanmaları kavramları ile ilgili çalışmalarının oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Evlilik ilişkisinin niteliği ile ilişkili olan bu kavramların daha iyi anlaşılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmadan elde edilen sonuçların, bu konuda çalışmak isteyen sonraki araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmanın araştırma modeli, evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının sosyodemografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, yaşadıkları yer, gelir sağlayıcı bir işte çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi) ve evlilik ile ilgili çeşitli değişkenlere (evlilik biçimi, evlendikleri yaş, evlilik süresi, evlilik öncesi ilişki süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ev işlerini paylaşma sıklığı, eşin kök aile ile ilişki memnuniyeti) göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelendiği ilişkisel tarama modelidir.

Çalışma Grubu

Araştırma verilerini toplamak için öncelikle, Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Yaşamı Ölçeği, Eşe Kendini Açma Ölçeği ve Bağlanma Yaralanmaları Ölçeği kullanılarak Google Forms aracılığıyla bir form elde edilmiştir. Araştırmada gönüllülük esas alınarak uygun örnekleme yöntemi kullanılarak sosyal medya üzerinden formun paylaşılması ile katılımcılara ulaşılmıştır. Çalışmada toplam 502 katılımcıdan veri elde edilmiştir. Veri toplama formunda Bağlanma Yaralanmaları Ölçeğinde “Eşinizle evlendiğiniz günden itibaren, evliliğinizi olumsuz yönde etkilediğini düşündüğünüz kritik olumsuz bir olay, bir durum, yaşantınız oldu mu? Oldu ise bu nedir?” sorusuna yer verilmiştir. Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının sosyodemografik ve evlilik ile ilgili çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için oluşturulan veri setine bağlanma yaralanmasına sahip olduğunu belirten bireyler dahil edilmiştir. Birinci adımda, 502 evli bireyin yanıtlarının yer aldığı veri setinden bağlanma yaralanması belirtmeyen 166 evli birey çıkarılmıştır. Çalışmanın alt hipotezlerinin analizi için, bağlanma yaralanması belirten evli bireylerden oluşan 336 evli bireyin yer aldığı veri seti kullanılmıştır. Çalışma grubunun 209’u kadın (%62,2), 127’si erkektir (%37,8). Çalışma grubunun %39’u 31-40 yaş aralığındadır, %36’sı üniversite mezunudur, %53’ü ilde yaşamaktadır, %64’ü gelir sağlayıcı bir işte çalışmaktadır ve %50,6’sı gelir düzeyini kısmen

yeterli olarak algılamaktadır. Çalışma grubunun %61'i anlaşarak evlenmiş, %71,4'ü 21-30 yaş aralığında evlenmiş, %44'ünün evlilik öncesi ilişki süresi 1 yıldan azdır, %73,5'i 5 yıldan fazla bir süredir evlidir, %56,8'inin eşleri ile arasında 0-3 yaş farkı bulunmaktadır, %38,1'i eşlerinin ev işlerine bazen yardım ettiğini belirtmiştir ve %28'i eşlerinin kök ailesinden memnuniyet düzeyinin çok yüksek olduğunu belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu", "Evlilik Yaşamı Ölçeği", "Eşe Kendini Açma Ölçeği" ve "Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Ölçeği" kullanılarak elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Örneklem grubunun nitelikleri ile ilgili veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu'nda evli bireylerin cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, yaşadıkları yer, çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik biçimi, evlilik yaşı, evlilikten önceki ilişki süresi, evlilik süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ev işlerini paylaşma sıklığı, eşin kök ailesi ile ilgili memnuniyet düzeyi değişkenleri ile ilgili sorular yer almaktadır.

Evlilik Yaşamı Ölçeği

Tezer (1996) tarafından eşlerin evlilik ilişkisinden elde ettiği doyumunu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum", "Kesinlikle Katılıyorum" derecelerini içeren 5'li likert tipinde 10 maddeden oluşmaktadır. Cevaplar doyum ve doyumsuzluk aralığında 1 ile 5 arası değer alır. EYO'den alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10'dur. Ölçekten elde edilen yüksek puan evlilik ilişkisindeki doyumun yüksek olduğu, düşük puan ise evlilik ilişkisindeki doyumun düşük olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması için ilk olarak, üç ay arayla test tekrar test yöntemiyle Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmış ve .85 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular ölçeğin güvenilir olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Geçerlik analizinde öncelikle yapı geçerliğini test etmek amacıyla boşanmış ve evli bireyler karşılaştırılarak t testi puanı hesaplanmış ve 6.23 olarak hesaplanmıştır. Bu değer $\alpha=0.01$ düzeyinde anlamlıdır. Bir diğer geçerlik analiz yöntemi olarak uyum geçerliği de test edilmiş ve araştırmacı tarafından hazırlanan Evlilik Yaşamı Anketi ile ölçek arasındaki korelasyon puanı -0.34 olarak hesaplanmıştır ve bu değer $\alpha=0.01$ düzeyinde anlamlıdır. Son olarak geçerlik analizinde, sosyal beğenirliği ölçen Kişisel Davranış Anketi ile ölçek arasındaki korelasyona bakılmış ölçeğin geçerliğine dolaylı bir kanıttır. Tüm bu bilgiler Evlilik Yaşamı Ölçeği'nin güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın örnekleme için ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır.

Eşe Kendini Açma Ölçeği

Eşlerin birbirine kendini açma düzeylerini ölçen bu ölçek Çağ ve Yıldırım (2017) tarafından geliştirilmiştir. 29 maddeden oluşan ölçek, "1= Bana Hiç Uygun Değil" ve "5= Bana Tamamen Uygun" dereceleri arasında değişen 5'li likert tipi bir ölçektir ve "ilişkinin niteliği, farkındalık, açıklık" olmak üzere 3 alt boyuttan oluşur. Ölçekten alınan puan 29-145 aralığındadır. Yüksek puan eşe kendini

açma davranışının yüksek düzeyde olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi ve benzer ölçekler analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre, EKAO toplam varyansın %54'ünü açıklamaktadır ve EKAO maddeleri “*ilişkinin niteliği*”, “*farkındalık*” ve “*açıklık*” olmak üzere 3 faktörde toplanmıştır. EKAO'nun geçerliliği için EKAO ile ikili ilişkilerde Güven Ölçeği arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Analiz sonucunda iki ölçek arasında pozitif yönlü orta düzeyde manidar bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = -.60$, $p < .001$). Güvenirlik analizinde Cronbach Alpha İç Tutarlık Katsayısı, Açıklayıcı Faktör Analizinin yapıldığı grup için ($n=468$) .97, Doğrulayıcı Faktör Analizinin yapıldığı grup için ($n=346$) .95 olarak bulunmuştur. Güvenirlik çalışmasında Testi Yarılama İç Tutarlık Katsayısına da bakılmış ve düzeltme formülü uygulandıktan sonra Spearman Brown Katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin akademik çalışmalarda kullanılmak üzere güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın örnekleme için ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Ölçeği

Terzi İlhan (2020) tarafından doktora tezi kapsamında geliştirilen “Evlilikte Bağlanma Yaralanmaları Ölçeği” 17 maddeden oluşan iki boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçeğin boyutları “bağlanma” ve “travma” olarak ele alınmış ve ölçeğin “2, 3, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16” numaralı maddeleri bağlanma boyutu ile “1, 4, 5, 7, 8, 10, 17” numaralı maddeleri ise travma boyutu ile ilişkilendirilmiştir. Ölçekte yer alan “9. Madde” ise ters kodlanmıştır. Ölçek 5’li likert tipinde hazırlanmıştır ve ölçekten en az “17” en fazla ise “85” puan alınabilmektedir. Ölçekten elde edilen puanın düşük olması bağlanma yaralanmasının düşük seviyede olduğu, fazla olması ise bağlanma yaralanması seviyesinin yüksek düzeyde olduğu anlamına gelmektedir. Açıklayıcı faktör Aanalizi sonucunda ölçeğin bağlanma boyutunun varyansın %46,63’ ünü, travma boyutunun varyansın %10,05’ ini, ölçeğin tamamının ise toplam varyansın %56,68’ ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin bağlanma boyutunun iç tutarlılık katsayısı .94, travma boyutunun iç tutarlılık katsayısı .88 ve ölçeğin tamamının iç tutarlılık katsayısı ise .94 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmanın örnekleme için ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecine Dokuz Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan etik kurul izni alınarak başlanmıştır. Sonraki adımda ise Google Forms programı ile araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve araştırma değişkenlerini ölçmek amacıyla kullanılan “Evlilik Yaşamı Ölçeği”, “Eşe Kendini Açma Ölçeği” ve “Bağlanma Yaralanmaları Ölçeği” kullanılarak bir online form elde edilmiştir. Oluşturulan veri toplama formunda, araştırmacıya, araştırmacının amacına, önemine ve kullanılan ölçeklere ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca formda, araştırmaya katılımda gönüllülük esasının ele alındığı, elde edilen bilgilerin gizlilik esasınca korunacağı, verilerin sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağı açıklamalarına yer verilmiştir. Katılımcılara uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılmış ve araştırma verileri, veri toplama formunun sosyal medya üzerinden paylaşılması ile toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin betimsel analizi için SPSS 26.0 istatistik paket programından yararlanılmıştır. İlk adım olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla normallik testi uygulanmıştır. Basıklık-çarpıklık değerleri incelenmiş ve veri setinin basıklık-çarpıklık değerlerinin 1,5 ile +1,5 arasında yer aldığı için normal dağılım gösterdiğine karar verilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2015). Hatalı veriler ve uç değerler kontrol edilmiştir. Uç değerleri tespit etmek

için z puanlarına ve Mahalonobis uzaklık değerlerine bakılmış ve uç değer olduğu tespit edilen 4 veri, veri setinden çıkarılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin cinsiyete, çalışma durumuna, evlilik süresine, evlilik biçimine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-testi uygulanmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin yaşa, eğitim durumuna, yaşadıkları yere, algılanan gelir düzeyine, evlendikleri yaşa, evlilikten önceki ilişki süresine, eşler arasındaki yaş farkına ve ev işlerini paylaşma sıklığına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) uygulanmıştır. Tip 1 hatadan kaçınmak amacıyla bağımlı ve bağımsız değişkenler bir arada MANOVA ile analiz edilmiştir. MANOVA analizini uygulamadan önce veri setinin MANOVA kullanmaya uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla varyans-kovaryans matrislerinin homojenliği Box Testi ve Levene Testi sonuçları incelenmiştir (Pallant, 2015). Box Test sonuçları incelendiğinde tüm değişkenlerin evlilik doyumu, eşe kendini açma ve bağlanma yaralanmaları üzerindeki varyans-kovaryans matrislerinin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda, normallik ve homojenlik varsayımların karşılandığı ve veri setinin MANOVA kullanmaya uygun olduğu görülmüştür. Eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyi değişkeninin bağımlı ve bağımsız değişkenler ile arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının bazı sosyodemografik ve çeşitli evlilik ile ilgili değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için yapılan analizlerin sonuçları aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1.

Ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin betimsel istatistikler

Ölçekler				Çarpıklık		Basıklık	
	n	\bar{x}	Sd	Katsayı	Se	Katsayı	Se
Evlilik Doyumu	336	4.01	.84	-1.054	.133	.597	.265
Eşe Kendini Açma	336	3.97	.76	-.901	.133	.459	.265
Bağlanma Yaralanmaları	336	2.12	.89	.989	.133	.555	.265

Tablo 1 incelendiğinde Evlilik Doyumu (\bar{x} = 4.01, Sd= .84), Eşe Kendini Açma (\bar{x} = 3.97, Sd= .76) ve Bağlanma Yaralanmaları (\bar{x} = 2.12, Sd= .89) ölçeklerinden elde edilen puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Veri setinin basıklık-çarpıklık değerlerinin 1,5 ile +1,5 arasında yer aldığı ve normal dağılım gösterdiği görülmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015).

Tablo 2 .

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	n	\bar{x}	Sd	t	p
	Erkek	127	4.15	.76		
Eşe Kendini Açma	Kadın	209	3.98	.76	.558	.577
	Erkek	127	3.94	.75		
Bağlanma Yaralanmaları	Kadın	209	2.18	.93	1.735	.084
	Erkek	127	2.01	.82		

*P<.05

Tablo 2 incelendiğinde, evli bireylerin evlilik doyumlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($t(334)_{\text{evlilik doyumu}} = -2.466, p < 0.05$). Erkeklerin evlilik doyumları toplam puanları ($\bar{x}=4.15, Sd=.76$), kadınların evlilik doyumu toplam puanlarından ($\bar{x}=3.92, Sd=.87$) anlamlı olarak daha yüksektir. Evli bireylerin eşe kendini açma düzeyleri ve bağlanma yaralanmalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t(334)_{\text{eşe kendini açma}} = .558, p > 0.05$; $t(334)_{\text{bağlanma yaralanmaları}} = 1.735, p > 0.05$).

Tablo 3.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının yaşa göre farklılaşmasına ilişkin betimsel sonuçlar

Ölçekler				
	Yaş	n	\bar{x}	ss
Evlilik Duyumu	20-30 yaş	79	4.22	.78
	31-40 yaş	131	3.96	.87
	41-50 yaş	90	3.93	.79
	51 ve üstü	36	3.93	.95
Eşe Kendini Açma	20-30 yaş	79	4.16	.72
	31-40 yaş	131	4.00	.75
	41-50 yaş	90	3.81	.77
	51 ve üstü	36	3.85	.80
Bağlanma Yaralanmaları	20-30 yaş	79	1.86	.89
	31-40 yaş	131	2.16	.89
	41-50 yaş	90	2.23	.85
	51 ve üstü	36	2.33	.98

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının yaş değişkenine göre betimsel istetikleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının yaşa göre farklılaşmasına ilişkin MANOVA sonuçları

Değişken	Bağımlı Değişken	KT	Sd	KO	F	p	n ²
Yaş	Evlilik Duyumu	4.436	3	1.479	2.119	.098	-
	Eşe Kendini Açma	5.564	3	1.855	3.273	.021	.029
	Bağlanma Yaralanmaları	7.952	3	2.651	3.355	.019	.029

*P<.05

Tablo 4 incelendiğinde evlilik doyumunun yaşa göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği ($F(3, 332)_{\text{evlilik doyumu}} = 2.119, p > 0.05$), eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının ise yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F(3, 332)_{\text{eşe kendini açma}} = 3.273, p < 0.05$; $F(3, 332)_{\text{bağlanma yaralanmaları}} = 3.355, p < 0.05$). Eşe kendini açma ve bağlanma yaralanmaları puanlarının yaşa göre nasıl farklılaştığı ile ilgili Post Hoc testi sonuçları incelenmiştir. Sonuçlara göre yaşları 20-30 yaş aralığında olan bireylerin eşlerine kendilerini açma düzeyleri ($\bar{x} = 4.16, ss:.72$), yaşları 41-50 yaş aralığında olan bireylerin kendilerini eşlerini açma düzeylerinden ($\bar{x} = 3.81, ss:.77$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bağlanma yaralanmaları ile ilgili puanlarına bakıldığında 41-50 yaş aralığındaki bireylerin bağlanma yaralanmaları puanlarının ($\bar{x} = 2.23, ss:.85$), 20-30 yaş aralığındaki bireylerin bağlanma yaralanmaları puanlarından ($\bar{x} = 1.86, ss:.89$) daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 5.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının algıladıkları gelir düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin betimsel sonuçları

�lcekler				
	Algılanan Gelir Düzeyi	n	\bar{x}	ss
Evlilik Doyumu	Yeterli	140	4.11	.86
	Kısmen Yeterli	170	3.95	.81
	Yetersiz	26	3.79	.90
E�e Kendini Açma	Yeterli	140	4.05	.79
	Kısmen Yeterli	170	3.94	.74
	Yetersiz	26	3.73	.68
Bağlanma Yaralanmaları	Yeterli	140	1.99	.89
	Kısmen Yeterli	170	2.17	.87
	Yetersiz	26	2.50	1.01

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının algıladıkları gelir düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 6.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının algıladıkları gelir düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin MANOVA sonuçları

Değişken	Bağımlı Değişken	KT	Sd	KO	F	p	n²
Algılanan Gelir Düzeyi	Evlilik Doyumu	3.42	2	1.712	2.451	.088	-
	E�e Kendini Açma	2.64	2	1.322	2.304	.101	-
	Bağlanma Yaralanmaları	5.52	2	3.260	4.116	.017	.024

*P<.05

Tablo 6 incelendiğinde evli bireylerin evlilik doyumu ve e e kendini açma düzeylerinin algıladıkları gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($F(2,333)_{\text{evlilik doyumu}}=2.451, p>0.05$; $F(2,333)_{\text{e e kendini açma}}=2.304, p>0.05$). Ancak evli bireylerin bağlanma yaralanmalarının algıladıkları gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F(2, 333)_{\text{bağlanma yaralanmaları}}=4.116, p<0.05$). Tablo 9'da gelir düzeyini yetersiz gören evli bireylerin bağlanma yaralanmaları puan ortalaması ($\bar{x}=1.99, ss:.89$), kısmen yetersiz gören evli bireylerin bağlanma yaralanması puan ortalaması ($\bar{x}=2.17, ss:.87$) ve yetersiz gören bireylerin bağlanma yaralanmaları puan ortalamasının ($\bar{x}=2.50, ss:1.01$) yer aldığı görülmektedir. Evli bireylerin bağlanma yaralanmalarının algıladıkları gelir düzeyine göre nasıl farklılaştığını incelemek amacıyla yapılan Post Hoc (LSD testi) testi sonuçlarına göre, gelir düzeyini yetersiz olarak algılayan bireylerin, gelir düzeylerini yeterli olarak algılayan bireylere göre bağlanma yaralanmalarının daha fazla olduğu bulunmuştur.

Tablo 7.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının evlilik biçimine göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

�lcekler						
	Evlilik Biçimi	n	\bar{x}	Sd	t	p
Evlilik Doyumu	Görücü usulü evlilik	131	3.86	.88	-2.644	.009
	Anlaşarak evlilik	205	4.11	.90		
E�e Kendini Açma	Görücü usulü evlilik	131	3.76	.81	-4.134	.000
	Anlaşarak evlilik	205	4.10	.69		

Bağlanma Yaralanmaları	Görücü usulü evlilik	131	2.33	.92	3.438	.001
	Anlaşarak evlilik	205	1.99	.86		

P<.01, *P<.001

Tablo 7 incelendiğinde evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının evlilik biçimine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmektedir ($t(334)_{\text{evlilik doyum}} = -2.644, p<0.01$; $t(334)_{\text{eşe kendini açma}} = -4.134, p<0.001$; $t(334)_{\text{bağlanma yaralanmaları}} = 3.438, p<0.01$). Anlaşarak evlenen bireylerin evlilik doyumları ($\bar{x}=4.11, ss=.90$), görücü usulü evlenen bireylerin evlilik doyumundan ($\bar{x}=3.86, ss=.88$) daha yüksek bulunmuştur. Anlaşarak evlenen bireylerin eşe kendini açma düzeyleri ($\bar{x}=4.10, ss=.69$), görücü usulü evlenen bireylerin eşe kendini açma düzeylerine ($\bar{x}=3.76, ss=.81$) göre daha yüksek bulunmuştur. Görücü usulü evlenen bireylerin bağlanma yaralanmalarının ($\bar{x}=2.33, ss=.92$) anlaşarak evlenen bireylerin bağlanma yaralanmalarından ($\bar{x}=1.99, ss=.86$) daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Tablo 8.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının evlendikleri yaşa göre farklılaşmasına ilişkin betimsel sonuçlar

Ölçekler				
	Evlendikleri yaş	n	\bar{x}	ss
Evlilik Doyumu	20 yaş altı	66	3.78	.94
	21-30	240	4.06	.80
	31 ve üstü	30	4.09	.90
Eşe Kendini Açma	20 yaş altı	66	3.75	.87
	21-30	240	4.03	.73
	31 ve üstü	30	3.96	.63
Bağlanma Yaralanmaları	20 yaş altı	66	2.40	.97
	21-30	240	2.05	.87
	31 ve üstü	30	2.10	.84

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının evli bireylerin evlendikleri yaşa göre betimsel istatistikleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 9.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının evlendikleri yaşa göre farklılaşmasına ilişkin MANOVA sonuçları

Değişken	Bağımlı Değişken	KT	Sd	KO	F	p	η^2
Evlendikleri yaş	Evlilik Doyumu	4.423	2	2.211	3.178	.043	.019
	Eşe Kendini Açma	4.249	2	2.125	3.734	.023	.022
	Bağlanma Yaralanmaları	6.242	2	3.121	3.936	.020	.023

*P<.05

Tablo 9 incelendiğinde evli bireylerin evlilik doyumları, eşe kendini açma düzeyleri ve bağlanma yaralanmalarının evlendikleri yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F(2, 333)_{\text{evlilik doyum}} = 3.178, p<0.05$; $F(2, 333)_{\text{eşe kendini açma}} = 3.734, p<0.05$; $F(2, 333)_{\text{bağlanma yaralanmaları}} = 3.936, p<0.05$). Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının evlendikleri yaşa göre nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Post Hoc (LSD testi) testi yapılmıştır. 21- 30 yaş aralığında evlenen bireylerin evlilik doyumlarının ($\bar{x}=4.06, ss=.80$), 20 yaş ve öncesi evlenen bireylerin evlilik doyumlarından ($\bar{x}= 3.78, ss=.94$) daha yüksek olduğu

bulunmuştur. Eşe kendini açma düzeyleri ile ilgili sonuçlara bakıldığında 21-30 yaş aralığında evlenen bireylerin eşe kendini açma puanlarının (\bar{x} = 4.03, ss:.73), 20 yaş ve öncesi bir yaşta evlenen bireylerin eşe kendini açma puanlarından (\bar{x} = 3.75, ss:.87) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bağlanma yaralanmaları ile ilgili sonuçlara bakıldığında 20 yaş ve öncesi bir yaşta evlenen bireylerin bağlanma yaralanmalarının (\bar{x} = 2.40 ss:.97), 21-30 yaş aralığında evlenen bireylerin bağlanma yaralanmalarından (\bar{x} = 2.05, ss:.87) daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Tablo 10.

Evli Bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının evlilik süresine göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Ölçekler						
	Evlilik Süresi	n	\bar{x}	Sd	t	p
Evlilik Doyumu	0-5 yıl	89	4.12	.87	-1.402	.162
	5 yıldan fazla	247	3.97	.83		
Eşe Kendini Açma	0-5 yıl	89	4.10	.74	1.925	.055
	5 yıldan fazla	247	3.92	.77		
Bağlanma Yaralanmaları	0-5 yıl	89	1.95	.92	-2.239	.026
	5 yıldan fazla	247	2.18	.88		

*P<.05

Tablo 10 incelendiğinde, evli bireylerin bağlanma yaralanmalarının evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($t(334)_{\text{bağlanma yaralanmaları}} = -2.239$, $p<0.05$). Evlilik süreleri 5 yıldan fazla olan bireylerin bağlanma yaralanmalarının toplam puanları ($\bar{x}=2.18$, Sd:.88), 5 yıldan daha az bir süredir evli olan bireylerin toplam puanlarından ($\bar{x}=1.95$, Sd:.92) anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 10 incelendiğinde evli bireylerin evlilik doyumlarının ve eşe kendini açma düzeylerinin ise evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t(334)_{\text{evlilik doyumu}} = -1.402$, $p>0.05$; $t(334)_{\text{eşe kendini açma}} = 1.925$, $p>0.05$).

Tablo 11.

Evli Bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının eşler arasındaki yaş farkına göre farklılaşmasına ilişkin betimsel sonuçlar

Ölçekler				
	Eşler arasındaki yaş farkı	n	\bar{x}	ss
Evlilik Doyumu	0-3 yaş	191	4.05	.80
	4-10 yaş	128	3.98	.85
	11 yaş ve üzeri	17	3.71	1.12
Eşe Kendini Açma	0-3 yaş	191	4.04	.70
	4-10 yaş	128	3.92	.80
	11 yaş ve üzeri	17	3.51	.92
Bağlanma Yaralanmaları	0-3 yaş	191	2.08	.86
	4-10 yaş	128	2.11	.94
	11 yaş ve üzeri	17	2.67	.87

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının eşler arasındaki yaş farkı değişkenine göre betimsel istatistikleri Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 12.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının eşler arasındaki ya  farkına göre farklılaşmasına ilişkin MANOVA sonuçları

Değişken	Bağımlı Değişken	KT	Sd	KO	F	p	n ²
E�ler arasındaki ya� farkı	Evlilik Doyumu	1.986	2	.993	1.412	.245	
	E�e Kendini Açma	4.877	2	2.438	4.3	.014	.025
	Bağlanma Yaralanmaları	5.394	2	2.697	3.39	.035	.020

*P<.05

Tablo 12 incelendiğinde evli bireylerin evlilik doyumlarının eşleri ile aralarındaki ya  farkına göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği görülmektedir ($F(2, 333)_{\text{evlilik doyumu}} = 1.412, p > 0.05$). Ancak evli bireylerin e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının eşleri ile aralarındaki ya  farkına göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($F(2, 333)_{\text{e e kendini açma}} = 4.3, p < 0.05$; $F(2, 333)_{\text{bağlanma yaralanmaları}} = 3.39, p < 0.05$). Evli bireylerin e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının eşler arasındaki ya  farkına göre nasıl farklılaştığını açıklamak amacıyla Post Hoc Testi (LSD Testi) sonuçları incelenmiştir. Sonuçlara göre eşleri ile arasında 0-3 ya  fark ($\bar{x} = 4.04, ss: .70$) ve 4-10 ya  fark ($\bar{x} = 3.92, ss: .80$) olan bireylerin, eşleri ile arasında 11 ya  ve üzeri ya  farkı ($\bar{x} = 3.51, ss: .92$) olan bireylere göre kendilerini eşlerine daha fazla açtığı bulunmuştur. Bağlanma yaralanmaları ile ilgili sonuçlara bakıldığında eşleri ile aralarında 11 ya  ve üzeri ya  farkı olan bireylerin bağlanma yaralanmalarının ($\bar{x} = 2.67, ss: .87$), eşleri ile aralarında 0-3 ya  fark ($\bar{x} = 2.08, ss: .86$) ve 4-10 ya  farkı olan bireylerin bağlanma yaralanmalarından ($\bar{x} = 2.11, ss: .94$) daha fazla olduğu bulunmuştur.

Tablo 13.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının ev işlerini paylaşma sıklığına göre farklılaşmasına ilişkin betimsel sonuçlar

�lcekler		Ev işlerini paylaşma sıklığı	n	\bar{x}	ss
Evlilik Doyumu	Hiçbir zaman		32	3.58	1.03
	Bazen		128	3.85	.85
	�oğunlukla		79	4.13	.78
	Her zaman		97	4.27	.70
E�e Kendini Açma	Hiçbir zaman		32	3.45	.93
	Bazen		128	3.89	.78
	�oğunlukla		79	4.11	.71
	Her zaman		97	4.13	.63
Bağlanma Yaralanmaları	Hiçbir zaman		32	2.74	1.03
	Bazen		128	2.19	.94
	�oğunlukla		79	2.14	.87
	Her zaman		97	1.81	.67

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının eşlerin ev işlerini paylaşma sıklığına göre betimsel istatistikleri Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 14.

Evli bireylerin evlilik doyumlarının, e e kendini açma düzeylerinin ve bağlanma yaralanmalarının ev i lerini paylaşma sıklığına göre farklılaşmasına ilişkin MANOVA sonuçları

Değişken	Bağımlı Değişken	KT	Sd	KO	F	p	n ²
Ev i�lerini paylaşma sıklığı	Evlilik Doyumu	16.9	3	5.6	8.578	.000	.072
	EŞe Kendini Açma	13.4	3	4.5	8.288	.000	.070
	Bağlanma Yaralanmaları	22.1	3	7.4	9.893	.000	.082

***p<.001

Tablo 14 incelendiğinde evlilik doyumunun, eşe kendini açmanın ve bağlanma yaralanmalarının ev i lerini paylaşma sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($F(3, 332)_{\text{evlilik doyumu}} = 8.578, p < 0.001$; $F(3, 332)_{\text{eşe kendini açma}} = 8.288, p < 0.001$; $F(3, 332)_{\text{bağlanma yaralanmaları}} = 9.893, p < 0.001$). Evlilik doyumunun, eşe kendini açmanın ve bağlanma yaralanmalarının nasıl farklılaştığını açıklamak için Post Hoc Testi (Tamhane Testi) sonuçları incelenmiştir. EŞlerinin her zaman ev i lerine yardım ettiğini belirten bireylerin evlilik doyumlarının ($\bar{x} = 4.27, ss: .70$), hiçbir zaman yardım etmediğini ($\bar{x} = 3.58, ss: 1.03$) ve bazen yardım ettiğini belirten bireylerin evlilik doyumundan ($\bar{x} = 3.85, ss: .85$) daha yüksek olduğu bulunmuştur. EŞlerinin ev i lerine hiçbir zaman yardım etmediğini belirten bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin ($\bar{x} = 3.45, ss: .93$), eşlerinin ev i lerine her zaman ($\bar{x} = 4.13, ss: .63$) ve çoğunlukla ($\bar{x} = 4.11, ss: .71$) yardım ettiğini belirten bireylerin eşe kendini açma düzeylerinden daha d Őuk olduğu bulunmuştur. EŞlerinin her zaman ev i lerine yardım ettiğini belirten bireylerin bağlanma yaralanmalarının ($\bar{x} = 1.81, ss: .67$), hiçbir zaman yardım etmediğini ($\bar{x} = 2.74, ss: 1.03$), bazen yardım ettiğini ($\bar{x} = 2.19, ss: .94$) ve çoğunlukla yardım ettiğini belirten bireylerin bağlanma yaralanmalarından ($\bar{x} = 2.14, ss: .87$) daha d Őuk düzeyde olduğu bulunmuştur. EŞlerinin ev i lerine hiçbir zaman yardım etmediğini belirten bireylerin bağlanma yaralanmalarının ($\bar{x} = 2.74, ss: 1.03$), eşlerinin ev i lerine çoğunlukla yardım ettiğini belirten bireylerden ($\bar{x} = 2.14, ss: .87$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 15.

Evli bireylerin evlilik doyumları, eşe kendini açma düzeyleri, bağlanma yaralanmaları ve eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeylerinin korelasyon analizi sonuçları

	(1)	(2)	(3)	(4)
(1) Evlilik Doyumu	1	.750**	-.596**	.336**
(2) EŞe Kendini Açma		1	-.544**	.262**
(3) Bağlanma Yaralanmaları			1	-.253**
(4) EŞin kök Ailesi ile Memnuniyet Düzeyi				1

**p< .01

Tablo 15 incelendiğinde evli bireylerin evlilik doyumu ile eşe kendini açma düzeyleri arasında ($r = .750, p < .01$) pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişkinin olduğu ve evlilik doyumu ile bağlanma yaralanmaları arasında ($r = -.596, p < .01$) negatif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Evli bireylerin evlilik doyumunun eşin kök ailesinden memnuniyet düzeyi ile ($r = .336, p < .01$) pozitif yönde d Őuk düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Evli bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin bağlanma yaralanmaları ile ($r = -.544, p < .01$) negatif yönde orta düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Evli bireylerin eşe kendini açma düzeyleri ile eşin kök ailesinden memnuniyet düzeyi arasında ($r = .262, p < .01$) pozitif yönde d Őuk düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evli bireylerin bağlanma yaralanmaları ile eşin kök ailesinden memnuniyet düzeyleri arasında ($r = -.253, p < .01$) negatif yönde d Őuk düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmada evli bireylerin evlilik doyumlarını bazı sosyodemografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşadıkları yer, gelir sağlayıcı bir işte çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi) ve çeşitli evlilik ile ilgili değişkenlere (evlilik biçimi, evlendikleri yaş, evlilik süresi, evlilik öncesi ilişki süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ev işlerini paylaşma sıklığı, eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyi) göre farklılaşım farklılaşmadığı incelenmiştir. Çalışma sonunda evlilik doyumunun cinsiyete, evlilik biçimine, evlendikleri yaşa, ev işlerini paylaşma sıklığına ve eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Çalışmada erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alan yazında yer alan bazı çalışmalar bu çalışma bulgusu ile tutarlıdır (Aktürk 2006; Cihan Güngör, 2007; Clements and Swensen, 2000; Demir, 2014; Fowers, 1991; Gökmen, 2001; Hasta, 1996; Kastro, 1998; Koçkan, 2015; Rhyne, 1981; Üncü, 2007). Literatürdeki evlilik doyumunu cinsiyet açısından ele alan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmada elde edilen sonuçların aksine kadınların evlilik doyumlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan çalışmalara da rastlanmıştır (Alp, 2021; Anar, 2011; Koyunsever, 2022). Ayrıca literatürde evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığını ortaya koyan çalışmalar da yer almaktadır (Berk, 2009; Çağ ve Yıldırım, 2013; Gaygusuz Daşdemir, 2021; Güven, 2005; Kabasakal ve Soylu, 2016; Rollins ve Cannon, 1974; Taşköprü, 2013; Tezer, 1992). Goleman (2011, s.256), kadınların erkeklere oranla sorunlara karşı daha hassas olduklarını ve sorunları daha fazla önemsediklerini belirtmektedir. Ayrıca literatürdeki çalışmalara göre kadınlar ilişkilerin duygusal yönü ile daha fazla ilgilenmekte, ilişkinin duygusal yönlerinin fark edilmesi ve düzenlenmesi için daha fazla çalışmaktadırlar (Croyle ve Waltz, 2002; Duncombe ve Marsden, 1995; Loscocco ve Walzer, 2013). Bu açıdan bakıldığında kadınların duygusal yönden daha fazla çalışması ve duygusal açıdan ilişkinin kalitesi ile daha fazla ilgilenmesi ve sorunlara karşı daha hassas olması düşük evlilik doyumunu ile ilişkili olabilmektedir. Ayrıca erkeklerin kadınlara oranla evlilik ilişkisinden daha fazla kazancının olduğu öne sürülmektedir (Jackson, Miller, Oka ve Henry, 2014). Toplumsal rol ve sorumluluklar perspektifinden incelendiğinde, toplum tarafından çocuk bakımı, yemek yapımı, ev işlerinin yapılması gibi görevlerin kadınlara daha fazla yüklendiği göz önüne alındığında, özellikle erkek otoritesinin daha fazla olduğu ailelerde kadınların evlilik doyumunun erkeklere göre daha düşük olması muhtemel görünmektedir.

Çalışmada anlaşarak evlenen bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmanın bulgusu ile tutarlı olan çalışma bulgularına rastlanmıştır (Cingisiz, 2010; Çimen, 2007; Demir Erbil ve Hazer, 2018; Kanburoğlu, 2019; Şendil ve Korkut, 2008; Taş, 2016; Yeşiltepe, 2011; Xiaohe ve Whyte, 1990). Literatürde bu çalışmada elde edilen bulguların aksine evlilik doyumunun evlilik biçimine göre farklılaşmadığını saptayan çalışmalar da mevcuttur (Gültekin ve Parlar, 2019; Gündoğdu, 2007; Kubat, 2012; Hünler ve Gençöz, 2003). Kendir ve Demirli (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, anlaşarak evlenen bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca anlaşarak evlenen bireylerin eşleri ile daha çok ve daha kaliteli zaman geçirdikleri, geçirdikleri zamandan aldıkları doyumun daha fazla olduğu ve çift uyumlarının daha fazla olduğu ortaya koyulmuştur. Anlaşarak evlenen bireyler birbirlerini daha iyi tanıma imkanı bulmakta, birlikte daha çok zaman geçirmekte ve derin paylaşımda bulunma imkanları daha fazla olmaktadır ve dolayısıyla birbirlerinin duygu, düşünce ve beklentilerinin farkında olarak evlilik ilişkisine başlamaktadırlar. Görücü usulü evliliklerde ise evlilik öncesi geçirilen süre çoğu zaman çiftin birbirini tanıması için yetersiz kalmaktadır (Aslan Cevheroğlu ve Tutarel Kışlak, 2022; Yılmazçoban, 2008). Bu açıdan bakıldığında anlaşarak evlenen bireylerin hem evlilik uyumlarının hem de evlilik doyumlarının görücü usulü evliliğe göre daha yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Ayrıca anlaşarak evlenen bireylerin ilişkilerinde daha sağlıklı ve sakin tartışabildikleri bilinmektedir (Şendil ve Korkut, 2008). Tartışma sürecinin daha sakin yürütülmesi çatışmaların çözümünün daha kolay ve daha çabuk olmasını,

bireylerin daha az yara almalarını ve bu doğrultuda evlilik doyularının daha yüksek olmasını sağlayabilir.

Çalışmada evli bireylerin evlilik doyumlarının evlendikleri yaşa göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. 21-30 yaş aralığında evlenen bireylerin evlilik doyumlarının, 20 yaş altında bir yaşta evlenen bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yurtiçi ve yurtdışı literatürde bu çalışma bulgusu ile tutarlı sonuçlara ulaşan çalışmalar mevcuttur (Eskin, 2012; Kanburoğlu, 2019; Karney ve Bradbury, 1995; Lee, 1977). Ancak bu çalışmada elde edilen bulgunun aksine literatürde evlilik doyumunun evlilik yaşına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da yer almaktadır (Acar, 1998; Glenn ve Weaver, 1978; Patrick, 2002). Eskin (2012), çalışmasında geç evlenen kadınların evlilik doyumlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu bulguyu geç evlenen kadınların eğitim düzeylerinin daha yüksek olması ve maddi özgürlüklerinin daha fazla olması ile ilişkilendirmiştir. Tunç (2005) tarafından hamile kadınlarla gerçekleştirilen çalışmada, 16-22 yaş aralığında evlenen bireylerin cinsel doyumlarının daha geç yaşta evlenen kadınlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Eroğlu (2017), 20 yaş ve altı bir yaşta evlenen bireylerin cinsel doyumlarının yaşları ilerledikçe yükseldiğini bulmuştur. Kinsey (1948) ise araştırmasında 20 yaş ve altı bir yaşta evlenen kadınların en az orgazm yaşayan kadınlar olduğunu tespit etmiştir (Akt. Abalı, 2006). Cinsel doyum ve evlilik doyumları arasında güçlü bir korelasyonun olduğu literatürde birçok araştırma tarafından ortaya konulmuştur (Abalı ve Kömürcü, 2008; McNulty, Wenner ve Fisher, 2014). Bu doğrultuda 20 yaş ve altı bir yaşta evlenen kadınların evlilik doyumlarının düşük olmasının sebebi cinsel doyumlarının düşük olması ile ilişkili olabilir. Cinsel yaşamdan memnuniyetsizlik bireysel ve ilişkisel problemler ortaya çıkarabilir ve bu problemler de çiftlerin evlilik doyumunu olumsuz etkileyebilir. Eş seçimi perspektifinden bakıldığında, 20 yaş altındaki bireylerin henüz benlik gelişimini tamamlamadan evliliğe adım atmalarından dolayı evlilik doyumlarının düşük olduğu düşünülebilir. Bununla bağlantılı olarak Kalmijin, De Graaf ve Poortman (2004), erken yaşta yapılan evliliklerin sonlandırılma ihtimalinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Çalışmada evli bireylerin evlilik doyumlarının, ev işlerini paylaşma sıklığına göre farklılaştığı saptanmıştır. Eşlerinin her zaman ev işlerine yardım ettiğini belirten evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşlerinin ev işlerine hiçbir zaman yardım etmediğini ve bazen yardım ettiğini belirten evli bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında bu bulgu ile tutarlı sonuçlara ulaşan çalışmalar yer almaktadır (Çağ, 2011; Durualp, Kaytez ve Girgin, 2017; Gürer, 2019; Kobayashi, Kobayashi, Okumura ve Usui, 2016; McGovern ve Meyers, 2002; Patrick, Sells, Giordano ve Tollerud, 2007; Pina ve Bengston, 1995). Toplumsal olarak kadınlara ev işleri ve çocuk bakımı konusunda daha çok sorumluluk yüklenmekte ve özellikle aktif iş yaşamı olan kadınlar daha çok sıkıntı yaşamaktadır (Collins, 2011; Sever, 2002; Ünüvar ve Tagay, 2015). Erkeklerin ev işleri ile ilgili eşlerine yeterli düzeyde destek olması kadınların yaşam doyumlarını arttırmaktadır (Ward, 1993; Ünüvar ve Tagay, 2015). Wilkie ve Ferree (1998), ev işlerinin eşler arasında paylaşılmasının hem kadınların hem de erkeklerin evlilik uyumlarını arttırdığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde farklı çalışmalarda evdeki görev ve sorumlulukların eşler arasında eşit bir şekilde paylaşıldığı, gerekli desteğin sunulduğu evliliklerde evlilik uyumunun da fazla olduğu sonucuna varılmıştır (Barnet ve Baruch 1985; Benin, Agostinelli 1988; Çelik, 2006). Frazier, Tix ve Barnett (2003), eşlerin birbirine gerekli yardım ve desteği sunmadığı evliliklerde, eşlerin kendini daha fazla yalnız hissettiğini, daha fazla bitkinlik yaşadığını, eşlerini daha fazla eleştirdiklerini ve bu doğrultuda evlilikten daha az doyum aldıklarını ortaya koymuştur. İş paylaşımı yapan çiftler, işlerin tek bir eşe yığıldığı bireyler gibi yorgunluk ve bitkinlik yaşamadıkları için evlilikten daha fazla doyum alabilirler. Ayrıca eşlerin her anlamda eşlerinden yeterli desteği, ilgiyi ve duyarlılığı almalarının evlilik doyumunu belirleyen en önemli etkenlerden biri olduğu düşünülmektedir. Eşlerin birbirlerine zorlu yaşam dönemlerinde, yeni rollere uyum sürecinde, ilişkisel veya bireysel problemlerde yardımcı olması ve eşlerinin yanında olduklarını hissettirmeleri yakınlığı ve güveni arttırmaktadır. Bu sayede eşlerin evlilikten ve eşlerinden daha fazla memnun olacakları,

eşlerini daha az eleştirecekleri, evlilik uyumlarının artmasıyla daha az çatışma ve sorun yaşayacakları ve eşlerine kendilerini daha yakın ve bağlı hissedecekleri düşünülmektedir.

Çalışma sonucunda evli bireylerin evlilik doyumunun eşin kök ailesinden memnuniyet düzeyi ile pozitif yönde düşük düzeyde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Gürer (2019), evlilik doyumunu ve eşin kök aile müdahalesi arasında negatif yönde ilişki olduğunu ve eşin kök ailesinin müdahalesi arttıkça evlilik doyumunun düştüğünü ortaya koymuştur. Türkiye’de çiftler arasında yaşanan çatışma ve sorunların en büyük sebeplerinden birinin eşlerin kök ailesi ile yaşadığı sorunlardan kaynaklı olduğu ileri sürülmektedir. Eşin kök ailesi ile ilgili en çok çatışma ortaya çıkaran konuların ise eşlerden birinin kök aile ile yaşamayı talep etmesi ve sık sık kök aileyle görüşmeyi talep etmesi, eşin kök ailesinin çiftin aile yapısına müdahale etmesi, kadınların erkeklerin kök ailesine kendinden daha fazla değer ve önem verdiğini düşünmesidir (Altuğ, 2019; Tüfekçi Hoşgör, 2013). Ailelerin sorun yaşadığı ve aile danışmanlığı desteğine ihtiyaç duyduğu en önemli konulardan birinin de eşin kök ailesi ile olan ilişkilerden kaynaklı olan sorunlar olduğu ileri sürülmektedir (Kılınçer, 2021). Erkekler için boşanma nedenlerinin sıralamasında sırasıyla en çok “eşin sorumsuz ve ilgisiz davranması (%40,2)”, “eşin kök ailesinin aile içi ilişkilere müdahalesi (%24,5)”, “eşlerinin ailelerine karşı saygısız davranması (%24)” olduğu belirtilmiştir. Kadınlarda ise ilk üç boşanma nedeni sıralamasında sırasıyla “sorumsuz ve ilgisiz davranma (%61,5)”, “evi ekonomik olarak geçindiremememe (%42,6)” ve “şiddet ve kötü tutuma maruz kalma (%36,4)” olduğu belirtilmektedir. Bu sonuçlara göre eşinin kendi kök ailesi ile ilişkisinin erkeklerin evlilik doyumunu yordayıcılığının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ülkemizde özellikle ataerkil yapıya sahip olan ailelerde, erkeğin ailesinin çifte müdahalesinin daha fazla olması, kadınların eşinin ailesi tarafından daha çok baskıya maruz kalması hatta bazı ailelerde çiftlerin erkeğin ailesi ile birlikte yaşamaya olabir. Altuğ (2019), evlilikte eşlerin kök ailesi ile kurulan ilişkilerde yaşanan sorunların evlilik ilişkisine yansıdığını ve çiftlerde ciddi çatışmalara neden olabildiğini ileri sürmekte ve yaşanan çatışmaların çözülememesi durumunda ise çiftlerin evliliklerini sonlandırabildiğini ileri sürmektedir. Bireyler yaşanan anlaşmazlıktan dolayı eşinin ailesi ile sık sık görüşmek istememekte ve bireyler çoğu zaman eşleri ile aileleri arasında kalmaktadırlar. Bu doğrultuda eşin kök ailesi ile ilişkileri olumsuz olan çiftlerin birbirlerini eleştirmeleri, suçlamaları, sık sık tartışmaları, ev içinde gerginlik ve huzursuzluğun var olması kaçınılmazdır. Bu doğrultuda eşinin kök ailesi ile ilişkisi kötü olan bireylerin ve eşlerinin evlilik doyumunun düşük olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada evli bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin yaşa, evlilik biçimine, evlendikleri yaşa, eşleri ile aralarındaki yaş farkına, ev işlerini paylaşma sıklığına ve eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada eşe kendini açma düzeyinin yaş değişkenine göre farklılaştığı ve 20-30 yaş aralığındaki bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin 41-50 yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak 31-40 yaş aralığında ve 51 ve üstü bir yaşta olan bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin, diğer yaş gruplarının eşe kendini açma düzeyleri ile arasında herhangi bir farklılaşma saptanmamıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgunun aksine literatürde yer alan bazı çalışmalarda eşe kendini açma düzeyinin yaşa göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Cano, Leong, Williams, May ve Lutz, 2012; Gürer, 2019; Topçu ve Dündar, 2011). Bu çalışma bulguları ile tutarlı olarak, Antill ve Cotton (1987), yaş ilerledikçe kendini açma düzeyinin düştüğünü ortaya koymuştur. Jourard (1961), bireylerin bireysel ve sosyal gelişimine bağlı olarak kişilerarası ilişkilerin de değişimi ile birlikte kendini açma durumlarının da yaşa göre farklılık göstereceğini öne sürmektedir. Bu doğrultuda kendini açma durumunu yaşa göre ele aldığı çalışmasında, yaş arttıkça bireylerin hem hemcinslerine hem de eşlerine veya romantik partnerine daha fazla açıldıklarını ortaya koymuştur. Dickson Markman (1984), yaş ve çiftin birlikte olduğu yıl süresinin eşe kendini açma düzeyini hem niteliksel hem de niceliksel açıdan azalttığını ortaya koymuştur. 20-30 yaş arası dönem, Erickson’un psikososyal gelişim kuramında “yakınlığa karşı yalıtılmışlık” dönemi olarak ele alınmaktadır. Bu dönemde bireylerin yakın ilişkiler kurma, iş ve meslek hayatına atılma, eş seçme, evliliğe uyum sağlama, çocuk yetiştirme gibi gelişimsel görevleri

bulunmaktadır. Evlilik bireyin yakınlık, arkadaşlık, sosyal destek ve aşk gibi gereksinimlerinin seçtiği eş ile karşıladığı bir süreçtir. 20-30 yaş arasındaki bireyin benlik keşfinin devam ettiğini de göz önünde bulundurursak, bu yaş aralığındaki bireylerin sosyalleşme ve yakınlaşma ihtiyacını eşi ile en özel paylaşımları yaparak gidermesi beklenmektedir. 41-50 yaş arası dönemde ise bireylerin aile yapısında çocukların evden ayrılması, anne-baba kaybı gibi değişimler görülebilmekte, iş yaşamında istediği aşamaya gelip durgunluğa geçebilmekte ve o yaşa kadarki eş ve işle ilgili seçimlerini sorgulama aşmasından geçebilmektedir. Bu nedenle bu dönemde bireyler çevresiyle iletişimi azaltma ve içine kapanıp hayatını gözden geçirme eğiliminde olabilmektedirler. Reuben Hill (1968) kırklı yaşlardaki bireylerin ekonomik ve duygusal açıdan en yoğun dönemi yaşadığını ve bireylerin eş, meslek, ebeveyn, çocuk rolleri arasında sıkıştıklarını ileri sürmüştür (Akt. Cüceloğlu, 1990, s.398). Bu doğrultuda 20-30 yaş aralığındaki bireylerin eşe kendini açma durumlarının 41-50 yaş aralığındaki bireylere göre daha fazla olması beklenen bir sonuçtur.

Çalışma sonucunda evlilik biçimine göre eşe kendini açma durumu ele alındığında, anlaşarak evlenen bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde bu çalışma bulgusu ile tutarlı veya tutarsız bir bulguya rastlanmamıştır. Anlaşarak evlenen bireyler, evlenmeden önce flört dönemi geçirirler ve bu aşamada amaç evlenmekten ziyade birbirini tanıma ve arkadaşlık ilişkisi kurmaktır. Flört ilişkileri, bireylerin farklı deneyimler yaşayarak eş adayının kişisel özellikler, değerler, beklentiler gibi kriterler açısından değerlendirip evlilik için en ideal eş tercih etmesini olanaklı kılmaktadır (Yılmazçoban, 2008). Evlilik öncesi flört ilişkisinin temelini arkadaşlık ilişkisi oluşturduğu için, iyi arkadaş olup evlenmeye karar veren çiftlerin birbirleri ile ortak noktalarının daha fazla olması, kişisel özellikleri, duygu, düşünce, değerler ve beklentileri yönünden daha uyumlu olması beklenmektedir. Bu bireylerin evlilik sürecinde de aralarında var olan arkadaşlık ilişkisini sürdürmeleri, derin paylaşımları arttırarak kuvvetlendirmeleri, niteliksel ve niceliksel açıdan daha verimli kendini açma davranışında bulunmaları beklenmektedir. Görücü usulü evlilik biçiminde ise ailelerin veya akrabaların evlilik amacı ile eşleri tanıştırmaları söz konusudur. Bu tarz evliliklerde çoğu zaman bireyler birbirlerini çok iyi tanıyamadan, birbirleri ile uyumlu olup olmadıklarını anlayamadan evlenme noktasına gelebilmektedir. Bireyler arkadaşlık ilişkisi kurulmadan, bağlılık, yakınlık ve güven gelişmeden evlilik yaşantısına geçtikleri için kendilerini açmakta zorluk çekiyor olabilirler.

Çalışmada evli bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin evlilik yaşlarına göre farklılaştığı ve 21-30 yaş aralığında evlenen bireylerin evlilik doyumlarının, 20 yaş ve altı bir yaşta evlenen bireylerin evlilik doyumlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yurtiçi ve yurtdışı literatürde eşe kendini açma durumunu evlilik yaşına göre ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Hendrick (1981) çalışmasında eğitim düzeyi yüksek olan ve değer ve tutumlar yönünden birbirine benzer olan çiftlerin eşe kendini açmalarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Erken yaşta evlenen bireylerin eğitim düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Acemoğlu, Ceylan, Saka ve Ertem, 2005). Ergöçmen, Eryurt ve Adalı (2003), lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olan kadınların evlenme yaşının ortalama 24,8 olduğunu ve eğitim düzeyi düşük olan kadınların evlenme yaşından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu saptamışlardır. Bu doğrultuda 21-30 yaş aralığında evlenen bireylerin eğitim düzeylerinin daha yüksek olması beklenmektedir 21-30 yaş aralığında evlenen bireylerin eşe kendini açmalarının daha yüksek bulunması eğitim düzeyinin daha yüksek olması ile ilişkili olabilir. Ayrıca 20 yaş altı bir yaşta evlenen bireyler henüz benlik gelişimlerini tamamlayamadan, değer, inanç, tutum, istek, zevk, ilgilerini tam olarak keşfedemeden eş seçimi yapmaktadırlar. Bu nedenle kendi kişiliği, değer ve tutumları ile uyumlu olmayan eş seçimi yapma olasılıklarının daha fazla olduğu düşünülebilir. 20 yaş ve altı bir yaşta evlenen bireylerin eşe kendini açmalarının 21-30 yaş aralığında evlenen bireylerin eşe kendini açmalarından daha düşük olması, eşleri ile değer ve tutumlarının uyuşmamasından kaynaklanabilir. Bu bağlamda bireyler tartışma çıkacağını düşündüğü ve huzursuzluk yaratmak istemediği için veya zaten eşi tarafından anlaşılmayacağını düşündüğü için kendini açmamayı tercih edebilirler.

Çalışmada eşe kendini açma düzeyinin eşler arasındaki yaş farkına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Aralarında 0-3 yaş fark ve 4-10 yaş fark olan eşlerin eşe kendini açma düzeylerinin, aralarında 11 yaş ve üstü yaş farkı olan eşlerin kendini açma düzeylerinden daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde bu bulguyu destekleyen bir çalışma sonucuna rastlanmamıştır. Gürer (2019) ve Dur (2020) eşe kendini açma durumunu eşler arasındaki yaş farkına göre ele aldıkları çalışmalarında eşler arasındaki yaş farkının eşe kendini açma durumu üzerinde anlamlı düzeyde bir farklılaşma yaratmadığını ortaya koymuşlardır. Aralarında yaş farkı fazla olan eşlerin evlilik uyumlarının, aralarında yaş farkı az olan eşlere göre daha düşük olduğu görüşü literatürde desteklenmektedir (Nasri ve Babae, 2014). Aralarında yaş farkı fazla olan eşlerin fikir, değer ve tutumlarının ve olay veya durumlara bakış açılarının birbirlerinden farklı olma olasılığının daha fazla olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla aralarında yaş farkı fazla olan eşlerin ortak noktalarda birleşme olasılığının daha düşük olması beklenmektedir. Bu nedenle aralarında fazla yaş farkı olan evli bireyler, eşlerinin onları anlamayacağını, saygı duymayacağını veya yine tartışma çıkacağını düşündükleri için eşlerine kendilerini açmayı tercih etmiyor olabilirler.

Çalışmada eşlerinin ev işlerine hiçbir zaman yardım etmediğini belirten bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin, eşlerinin ev işlerine her zaman ve çoğunlukla yardım ettiğini belirten bireylerin eşe kendini açma düzeylerinden daha düşük olduğu bulunmuştur. Dur (2020) çalışmasında, ev işlerini bazen ve çoğunlukla eşleriyle paylaşan bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin, ev işlerini eşleriyle hiç paylaşmayan bireylerin eşe kendini açma düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ev işlerini eşleriyle çoğunlukla paylaşan bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin, ev işlerini bazen paylaşan bireylerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Burke, Weir ve Harrison (1976), eşe kendini açma düzeyi yüksek olan çiftlerin birbirleri ile yardımlaşma konusunda daha istekli olduklarını tespit etmiştir. Rubin, Hill, Peplau ve Dunkel-Schetter (1980), eşit cinsiyet rolüne sahip bireylerin geleneksel cinsiyet rolüne sahip bireylere göre kendilerini daha fazla açtıklarını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Pollock, Die ve Marriot (1990), evlilik ilişkisinde eşit cinsiyet rolüne sahip bireylerin olumlu iletişimi daha fazla kullandıklarını ve eşlerine daha fazla duygu ve fikirlerini aktardıklarını ileri sürmektedir. Geleneksel cinsiyet rolüne sahip ailelerde ev işleri kadının görevi olarak kabul edilmekte, eşit cinsiyet rolüne sahip olan ailelerde ise ev işleri eşler arasında paylaşılmakta ve birbirlerini desteklemektedirler. Bu doğrultuda eşit cinsiyet rolüne sahip bireylerin uyumlarının daha fazla olduğu, daha az tartışma yaşadıkları, eşlerini daha az eleştirdikleri ve duygu ve düşüncelerini daha rahat bir şekilde paylaşabildikleri düşünülmektedir. Ev işleri konusunda eşlerinden yeterli yardım ve desteği gören bireylerin, zorlu zamanlarda eşlerinden duygusal destek göreceğine dair inançlarının da artmasının, sevgi ve yakınlık hislerinin kuvvetlenmesinin, bireylerin eşlerine kendilerini açma düzeylerini olumlu yönde etkilediği düşünülebilir.

Çalışmada evli bireylerin eşe kendini açma düzeylerinin eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyi ile pozitif yönde ilişkili sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde eşin kök ailesi ile ilişki memnuniyeti düzeyi ile eşe kendini açma düzeyi arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Eşin kök ailesinin müdahalesi ile eşe kendini açma düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda anlamlı düzeyde bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmıştır (Dur, 2020; Gürer, 2019). Altuğ (2019), evlilikte eşlerin kök ailesi ile kurulan ilişkilerde yaşanan sorunların evlilik ilişkisine yansıdığını ve eşlerle ciddi çatışmalara neden olabildiğini ileri sürmekte ve yaşanan çatışmaların çözülmemesi durumunda ise çiftlerin evliliklerini sonlandırabildiğini ileri sürmektedir. Bireylerin eşlerinin kök ailesi ile ilişkisinin kötü olması evlilik ilişkisini etkilemektedir. Bu doğrultuda çiftin herhangi bir üyesinin eşinin kök ailesi ile ilişkisinin kötü olması durumunda çiftler ilişkilerinde daha fazla tartışma, anlaşmazlık, yalnızlık ve yabancılaşma yaşayabileceği düşünülmektedir. Burke, Weir ve Harrison (1976), eşlerin kendilerini açmasını engelleyen durumların kadınların anlaşılmayacağını düşünmesi, erkeklerin ise tartışmadan kaçınmak istemesi olduğunu öne sürmektedir. Dolayısıyla eşlerinin ailesi ile ilişkisel sorun yaşayan bireyler anlaşılmayacağını, suçlanacağını düşündüğü için veya tartışmak istemediği için eşlerine kendilerini açmaktan kaçınabilirler.

Evli bireylerin bağlanma yaralanmalarının yaşa, algıladıkları gelir düzeyine, evlilik biçimine, evlendikleri yaşa, evlilik süresine, eşleri ile aralarındaki yaş farkına, ev işlerini paylaşma sıklığına ve eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada bağlanma yaralanmalarının yaşa göre farklılık gösterdiği ve 41-50 yaş aralığındaki bireylerin bağlanma yaralanmalarının 21-30 yaş aralığındaki bireylerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yurtiçi ve yurtdışı literatür incelendiğinde bağlanma yaralanmalarını yaş değişkenine göre ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yaş ilerledikçe ve eş ile geçirilen yıllar arttıkça bireyler daha fazla yıpratıcı yaşantıya maruz kalmaktadırlar. 21-30 yaş aralığındaki bireyler henüz evliliklerinin ilk yıllarını yaşamaktadırlar ve daha ileriki yaştaki bireyler kadar iş yükleri yoktur. Bu dönemde çiftler henüz zorlu dönemlerden geçmemiş, sıkıntılı durumlarla baş etmemişlerdir ve bu nedenle genç yaşlarda daha az bağlanma yaralanmalarının olması muhtemeldir. 41-50 yaş aralığındaki bireyler hayatlarını sorgulama aşamasından geçmekte ve yıllar boyunca biriktirdikleri incinmişliklerin zihinsel muhakemesini de yapmaktadırlar. Bu nedenle daha önceki yıllarda görmezden geldikleri sıkıntıları, bastırdıkları hisleri bu dönemde gün yüzüne çıkabilmektedir. Ayrıca çiftler çocukların evlilik yaşantısındaki sıkıntılı durumlardan etkilenmemesini istedikleri için evlilik ve eşle ilgili sıkıntıları, kırgınlıkları, çocuklar büyüyene kadar ertelemeyi tercih etmektedirler. Ancak kırklı yaşlarda çocukların büyümesi ve evden ayrılmasıyla birlikte yıllar boyunca yaşanan yaralayıcı olaylar, incinmişlikler ve kırılmalar gün yüzüne çıkmakta ve irdelenmektedir. Bu doğrultuda 41-50 yaş aralığındaki bireylerin bağlanma yaralanmalarının daha fazla olması beklenilebilir.

Çalışmada bağlanma yaralanmalarının algılanan gelir düzeyine göre değişim gösterdiği ve gelir düzeyini “yetersiz” olarak algılayan bireylerin bağlanma yaralanmalarının daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Sorenson, Upchurch ve Shen (1996) tarafından yapılan çalışmada, yıllık 15000 dolardan az geliri olan ailelerde kadınların eşleri tarafından fiziksel şiddet gördüğünü bildirme oranlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca gelir düzeyi yüksek olan ailelerde fiziksel ve sözel şiddetin daha fazla olduğu görüşü birçok çalışma tarafından desteklenmiştir (Akıncı Çötök, 2015; Kardam ve Yüksel, 2009; Kardam ve Yüksel Kaptanoğlu, 2011; Kurt, Yorguner Kupeli, Sonmez, Bulut ve Akvardar, 2018; Rand ve Renison, 2004). Gelir düzeyi düşük olan ailerde eşlerin problem çözme becerilerinin daha düşük düzeyde olduğu, çatışma anındaki iletişim becerilerinin ve kendini açmalarının daha düşük düzeyde olduğu bilinmektedir (Erbay, Gök ve Kardeş, 2015; Topçu ve Dündar, 2011). Her evlilikte sorunların ortaya çıkması son derece normal bir durumdur. Önemli olan çiftlerin karşılaştıkları sorunları birbirlerini incitmeden sağlıklı bir şekilde çözebilmeleridir. Gelir düzeyi yüksek olan bireylerin evliliklerinde daha az bağlanma yaralanmalarına sahip olmaları, problem çözme ve çatışma çözme becerilerinin daha iyi düzeyde olması ile ilişkili olabilir. Dakin ve Wampler (2007), maddi açıdan problem yaşayan bireylerde bireysel, duygusal ve davranışsal problemlerin ortaya çıktığını ve bu problemlerin eşle ilgili ilişkisel problemlere kaynaklık ettiğini öne sürmektedir. Bu doğrultuda bireylerin bağlanma yaralanmaları maddi sorunlardan kaynaklanıyor da olabilir. Maddi kaynaklı sorunlarda bireyler, eşlerinin yeterince anlayışlı ve destekleyici olmadığını algılayabilmekte ve bu algı da bağlanma yaralanmasının oluşmasına neden olabilmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgunun, araştırma örneğinde ailenin gelir düzeyini “yetersiz” olarak algılayan katılımcıların oldukça az sayıda olmasından etkilenebileceği düşünülmekte ve bu çalışma bulgusunun farklı çalışmalarla desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmada anlaşarak evlenen bireylerin görücü usulü evlenen bireylere göre bağlanma yaralanmalarının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgunun aksine Fırat (2021) çalışmasında evli bireylerin bağlanma yaralanmalarının evlilik biçimine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kahveci (2016) çalışmasında anlaşarak evlenen bireylerin evlilik uyumlarının daha fazla olduğunu ve çatışma düzeylerinin görücü usulü evlenen bireylere göre daha az olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde anlaşarak evlenen bireylerin evlilik uyumunun daha yüksek olduğu ve çatışma düzeylerinin daha az olduğu bulgusunu destekleyen çalışmalar yer almaktadır (Çelik, 2009; Güçlü Ergin, 2008; Şendil ve Korkut, 2008; Yaşar, 2009). Bu doğrultuda anlaşarak

evlenen bireylerin evlilik ilişkisi öncesinde birbirlerinin beklenti ve arzularını öğrendikleri için evlilik ilişkisi boyunca daha az sorun yaşamaları beklenmektedir. Taştan (1996) çalışmasında, çiftleri bir problem durumu üzerinde tartışırken video kaydı alıp incelemiş ve tartışma anındaki iletişim biçimlerini raporlamıştır. Çalışma sonucunda anlaşarak evlenen çiftlerin görücü usulü evlenen bireylere göre daha fazla olumlu iletişim becerisi kullandığını ortaya koymuştur. Şendil ve Korkut (2008)'un çalışmalarından elde ettikleri sonuçlara göre anlaşarak evlenen bireyler daha az çatışma yaşamakta, çatışma durumlarında daha sakin tartışabilmekte, duygularını ifade etme konusunda uyusmaktadır. Bu doğrultuda anlaşarak evlenen bireylerin evlilik uyumunun yüksek olması, evlilik süresince daha az çatışma yaşamaları ve çatışma durumlarında sakince tartışabildikleri için bağlanma yaralanma düzeylerinin daha az olduğu söylenebilir.

Çalışmada 20 yaş ve altı bir yaşta evlenen bireylerin bağlanma yaralanmalarının 21-30 yaş aralığında evlenen bireylerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde bağlanma yaralanmalarını evlilik yaşına göre ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Erken yaşta evlenen kadınların eğitim düzeylerinin düşük olma olasılığı daha fazladır ve bu da kendi bağımsızlıklarını sağlama ihtimallerini düşürmektedir. erken yaşta evlenen kadınlarla yapılan nitel bir çalışmada kadınların evliliği “çile çekmek” olarak tanımladığı dikkat çekmektedir (Burcu, Yıldırım, Sırma ve Sanıyaman, 2015). Sezgin (2019) tarafından erken yaşta evlenen kadınların daha fazla aile içi şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Ayrıca erken yaşta evlenen kadınların psikolojik bir rahatsızlık yaşama olasılığının daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Kaya, Alnak, Subaşı, Arslan, Şahin, 2022). Tümer (1998), daha geç yaşta evlenen bireylerin eşleri ile arasındaki çatışma düzeyinin daha az olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde Ovalı (2010) erken yaşta evlenen bireylerin evlilik çatışmalarının daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Çamur Duyan, Çelenk, Duyan (2014) tarafından evlilik yaşının problem çözme becerileri ile olumsuz yönde ilişkili olduğu ve evlilik yaşı küçük olan bireylerin aile ve evlilik ile ilgili problemlerdeki problem çözme becerilerinin daha sağlıklı olduğu tespit edilmiştir. Erken yaşta evlenen bireyler henüz evlilik için yeterli olgunluğa ulaşmadan evliliğe adım atmakta ve evliliğin beraberinde getirdiği psikolojik, sosyal ve pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Erken yaşta evlenen bireylerin evlilik sürecinde eşleri ile daha fazla çatışma yaşadıkları ve problem çözme becerileri yetersiz düzeyde olduğu için yaşadıkları çatışmaların yaralanma meydana getirme ihtimalinin daha yüksek olduğu düşünülebilir.

Çalışmada bağlanma yaralanmalarının evlilik süresine göre farklılaştığı ve evlilik süresinin artmasının bağlanma yaralanmalarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Fırat (2021) çalışmasında evlilik süresinin bağlanma yaralanmalarını etkilemediği sonucunu ortaya koymuştur. Çiftlerin birlikte geçirdikleri yıl arttıkça daha fazla zorlu yaşam dönemlerinden geçecekleri düşünüldüğünde, bağlanma yaralanması yaratabilecek daha fazla olumsuz olay veya durum yaşamaları muhtemel olduğu için uzun süreli evliliklerde bağlanma yaralanmalarının yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Çalışmada bağlanma yaralanmalarının eşler arasındaki yaş farkına göre farklılaştığı ve aralarında 11 yaş ve üzeri fark olan bireylerin bağlanma yaralanmalarının, eşleri ile aralarında 0-3 yaş ve 4-10 yaş arası fark olan bireylerin bağlanma yaralanmalarından daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde bağlanma yaralanmalarını eşler arası yaş farkı değişkenine göre ele alan bir çalışmanın yer almadığı görülmüştür. Aralarında yaş farkı fazla olan bireylerin fikir, tutum veya bakış açılarının birbirinden farklı olma ihtimalinin yüksek olmasından dolayı evlilik uyumlarının daha düşük olduğu ve evlilik çatışmalarının daha fazla olduğu bilinmektedir (Nasri ve Babae, 2014; Ovalı, 2010). Bu nedenle eşleri ile aralarında fazla yaş farkı olan çiftlerin birbirlerini anlamaları, ortak kararlar verebilmeleri daha zor olmaktadır. Bu doğrultuda eşleri ile arasında yaş farkı fazla olan bireylerin daha fazla bağlanma yaralanmasına sahip olması muhtemeldir. Ancak bu çalışma bulgusunun, çalışmanın örnekleminde, aralarında 11 yaş ve üzeri yaş farkı olan bireylerin azınlıkta olmasından etkilenebileceği düşünülmektedir.

Çalışmada bağlanma yaralanmalarının eşlerin ev işlerini paylaşma sıklığına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Eşlerinin her zaman ev işlerine yardım ettiğini belirten bireylerin bağlanma yaralanmalarının, hiçbir zaman yardım etmediğini belirten, bazen yardım ettiğini ve çoğunlukla yardım ettiğini belirten bireylerin bağlanma yaralanmalarından daha düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde bağlanma yaralanmalarını doğrudan ev işlerini paylaşma sıklığına göre ele alan çalışmaya rastlanmamıştır. Frazier, Tix ve Barnett (2003), eşlerin birbirine gerekli yardım ve desteği sunmadığı evliliklerde, eşlerin kendini daha fazla yalnız hissettiğini, daha fazla bitkinlik yaşadığını, eşlerini daha fazla eleştirdiklerini ve bu doğrultuda evlilikten daha az doyum aldıklarını ortaya koymuştur. Zorlu geçen dönemlerde eşinden yeterli destek, yardım, ilgi ve duyarlılığı göremeyen kadınlar sonraki zamanlarda da gerekli olduğunda eşinden destek göremeyeceğini, eşinin erişilmez ve uzak olduğunu düşünebilir. Bu doğrultuda ev işleri ve ev ile ilgili görevlerde eşinden gerekli yardımı göremeyen bireyler eşleri tarafından yalnız bırakıldığını, eşlerinin duyarsız olduğunu düşünebilir ve eşleri ile aralarındaki yakınlık ve duygusal bağ azalabilir. Bireyler evliliği bir yük olarak görmeye başlayabilir, kendilerini yalnız ve eşleri tarafından terk edilmiş hissedebilirler, bu olumsuz algılamalar ise bağlanma yaralanmalarının oluşmasına neden olabilir.

Çalışmada evli bireylerin bağlanma yaralanmalarının eşin kök ailesi ile ilişki memnuniyeti ile negatif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde bağlanma yaralanmalarını eşin kök ailesi ile memnuniyet düzeyine göre ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Eşlerinin aileleriyle sorun yaşama durumunun, hem eşinin ailesi ile olan ilişkisinden memnun olmayan eş için hem de diğer eş için bağlanma yaralanması oluşturabileceği düşünülmektedir. Bireylerin eşlerinin aileleri ile sorun yaşamaları hem kendisini, hem eşini hem de ilişkilerini etkilemektedir. Eşinin ailesi ile sorun yaşayan birey eşinden destek ve anlayış bekleyebilmektedir. Diğer eş ise ailesi ile eşi arasında kalabilir, hem eşini hem de ailesini memnun etmekte zorluk çekebilir. Böyle bir durumda evlilik ilişkisinde karşılıklı suçlamalar ve çatışmalar artabilir. Bu bağlamda bireyin, eşinin kök ailesi ile olan ilişkisinde sorun yaşaması sonucunda, eşinden yeterli anlayış, ilgi ve destek görememesi bağlanma yaralanması oluşmasına sebep olabilir.

Sosyo demografik değişkenlerin eşe kendini açma ve bağlanma yaralanmaları değişkenlerini yordayıcılığı ile ilgili alanyazında yer alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın bu doğrultuda alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmacıların bu çalışmada ele alınan sosyo demografik değişkenlerin, eşe kendini açma ve bağlanma yaralanmaları değişkenlerini yordayıcılığını farklı örneklerle çalışmaları ve bu çalışma sonuçlarını netleştirmeleri ve detaylandırmaları önerilebilir.

Evlilik doyumu, eşe kendini açma ve bağlanma yaralanmaları değişkenlerinin hepsinin evlilik biçimi ve çiftlerin evlendikleri yaşa göre farklılaştığı, erken yaşta evliliğin ve görücü usulü evliliğin evlilik ilişkisini olumsuz etkilediği bulunmuştur. Bu doğrultuda evlilik öncesi psikolojik danışma çalışmaları kapsamında, erken yaşta ve görücü usulü evliliğin olumsuz sonuçları konusunda toplumdaki bireylere yönelik bilgilendirici psikoeğitim ve seminerler planlanabilir.

Evlilik ilişkisinin sağlıklı, kaliteli olması ve sürdürülmesi ile ilişkili bir kavram olan evlilik doyumu, aile psikolojik danışmanlığı için oldukça üzerinde durulan bir kavramdır. Bu nedenle alan uzmanlarının psikolojik danışmanlık çalışmaları için, evlilik doyumunun tüm yordayıcılarını ve ilişkili olduğu kavramları öğrenmeleri ve üzerinde detaylı çalışma yapmaları önerilmektedir. Evlilik doyumunun, eşe kendini açmanın ve bağlanma yaralanmaları değişkenlerinin hepsinin evlilik biçimi, çiftlerin evlendikleri yaş ve evlilik öncesi ilişki süresine göre farklılaştığı ve bu değişkenlerin evlilik ilişkisini olumsuz etkilediği bulunmuştur. Bu doğrultuda çift ve evlilik ilişkileri çalışmaları çerçevesinde çiftlerin evlilik niteliğini geliştirmek için alan uzmanları tarafından toplumdaki bireyleri bilgilendirici psikoeğitim ve seminerler planlanabilir.

Kaynakça

- Abalı, S. (2006). *Boşanmak için başvuran kadınların evlilikteki cinsel yaşamlarını boşanma nedeni olarak görme durumu* (No: 28522439). Erişim Adresi: Proquest Dissertations ve Theses Global.
- Abalı, S. ve Kömürcü, N. (2008). Evlilikte cinsel sorunlar boşanma nedeni midir. *Kadın Cinsel Sağlığı Derleme*, 1, 270-272.
- Acar, H. (1998). *Ankara'da sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu genel müdürlüğüne bağlı sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Acemoğlu, H., Ceylan, A., Saka, G., ve Ertem, M. (2005). Diyarbakır'da erken yaş evlilikleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8).
- Akıncı Çötök, N. (2015), Toplumsal cinsiyet rolü dâhilinde kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 937-952.
- Aktürk, E. B. (2006). *Yeniden evlenen Türk ailelerde evlilik doyumu: Medeni duruma göre karşılaştırma, üvey çocukların etkisi ve yordayan faktörler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
- Alp, A. (2021). *Evliliğin bireylerin duygusal zekâ özellikleri ve problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Altuğ, S. (2019). *Evlilik sorunlarının yaşanmasında eşlerin aile bireylerinin müdahalelerinin etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Anar, B. (2011). *Evliliğin çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Antill, J. K. ve Cotton, S. (1987). Self disclosure between husbands and wives: Its relationship to sex roles and marital happiness. *Australian Journal of Psychology*, 39(1), 11-24. doi: <https://doi.org/10.1080/00049538708259032>
- Aslan Cevheroğlu, B. A. ve Tutarel Kışlak, Ş. (2022). Erken Evlilik Yapan Kadınların Evli Kadın Rolünü Deneyimleme Sürecine İlişkin Nitel Bir Araştırma. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 9(1), 207-233. doi: <https://doi.org/10.31682/ayna.910951>
- Barnett, R. C., ve Baruch, G. K. (1985). Women's involvement in multiple roles and psychological distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(1), 135-145. doi: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.49.1.135>
- Benin, M.H. ve Agostinelli, J. (1988). Husbands and wives satisfaction with division of labor. *Journal of Marriage and the Family*. 50(2), 349-361. doi: <https://doi.org/10.2307/352002>
- Berk, M. (2009). Evli öğretmenlerin yüklenme tarzları ve evlilik doyum algılarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Burcu, E., Yıldırım, F., Sırma, Ç. S. Ve Sanıyaman, S. (2015). Çiçeklerin kaderi: Türkiye'de kadınların erken evliliği üzerine nitel bir araştırma. *Bilgi*, (73), 63-98.
- Burke, R. J., Weir, T. ve Harrison, D. (1976). Disclosure of problems and tensions experienced by marital partners. *Psychological Reports*, 38(2), 531-542. doi: <https://doi.org/10.2466/pr0.1976.38.2.531>

- Cano, A., Leong, L. E., Williams, A. M., May, D. K. ve Lutz, J. R. (2012). Correlates and consequences of the disclosure of pain-related distress to one's spouse. *Pain*, 153(12), 2441-2447. doi: 10.1016/j.pain.2012.08.015
- Cihan Güngör, H. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Cingisiz, N. (2010). *Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Clements, R. Ve Swensen, C, H. (2000). Commitment to one's spouse as a predictor of marital quality among older couples, *Current Psychology*, 19(2), 110- 119.
- Collins R.L. (2011). Content analysis of gender roles of media: Where are we now and where should we go? *Sex Roles*, 64, 290-298. doi: 10.1007/s11199-010-9929-5
- Collins, N. L., ve Miller, L. C. (1994). Self-disclosure and liking: a meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 116(3), 457-465. doi: <https://doi.org/10.1037/0033-2909.116.3.457>
- Croyle, K. L., & Waltz, J. (2002). Emotional awareness and couples' relationship satisfaction. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28(4), 435-444. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2002.tb00368.x>
- Cüceloğlu, D. (1990). İnsan ve Davranışı (28. Baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul
- Çağ, P. (2011). *Evlili bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23. Erişim adresi: <https://eds.p.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=ed0e9757-d80a-4d16-a935-578b4eefe54c%40redis>
- Çağ, P., ve Yıldırım, İ. (2017). Eşe kendini açma ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 99-111. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/582821>
- Çamur Duyan, G., Çelenk, Ö. ve Duyan, V. (2014). Talasemili üyesi olan ailelerin aile işlevlerinin kadın bakış açısından değerlendirilmesi: Hatay ili örneği. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 16(1), 46-55. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/985922>
- Çelik M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çelik M. (2009). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dakin, J. ve Wampler, R. (2008). Money doesn't buy happiness, but it helps: Marital satisfaction, psychological distress, and demographic differences between low-and middle-income clinic couples. *The American Journal of Family Therapy*, 36(4), 300-311. doi: <https://doi.org/10.1080/01926180701647512>
- Demir Erbil, D. ve Hazer, O. (2018). Çalışan bireylerin evlilik uyumlarının incelenmesi. *International Journal of Eurasian Education And Culture*, 3(5), 99-116. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/599549>

- Demir, E. (2014). *Farklı denetim odağına sahip evli bireylerin evlilik doyumunun incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/355758/yokAcikBilim_1_004559_6.pdf?sequence=-1
- Derlega, V. J. ve Chaikin, A. L. (1977). Privacy and self-disclosure in social relationships. *Journal of Social Issues*, 33(3), 102-115.
- Dickson Markman, F. (1984). How important is self disclosure in marriage? *Communication Research Reports*, 1(1). 7-14.
- Duncombe, J. ve Marsden, D. (1995). 'Workaholics' and 'whingeing women': Theorising intimacy and emotion work—the last frontier of gender inequality?. *The Sociological Review*, 43(1), 150-169. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.1995.tb02482.x>
- Dur, C. (2020). *Evli bireylerde eşe kendini açma ve eş tükenmişliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/21705/CEM%C4%B0LE%20DUR-YEN%C4%B0.pdf?sequence=3>
- Durualp, E., Kaytez, N. ve Girgin, B. A. (2017). Evlilik doyumu ve maternal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2). doi: 10.5455/apd.231562
- Erbay, E., Gök, F. A. ve Kardeş, T. Y. (2015). Aile mahkemelerine başvuran ve boşanma sürecinde olan ailelerin problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 139-154. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/21494/230428>
- Erden A., D. (2016). *Kendini izleme tarzı, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve algılanan eş davranışlarının evlilik doyumu üzerine etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ergöçmen, B. A., Eryurt, M. A. ve Adalı, T. (2003). Other proximate determinants of fertility. *Hacettepe University Institute of Population Studies, Turkey Demographic and Health Survey*, 89-96. Erişim adresi: <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR160/07chapter07.pdf>
- Eroğlu, Ş. (2017). *Evliliklerini 20 yaş ve altı yapmış kadınlar ile evliliklerini 20 yaş üzerinde yapmış olan kadınların yaşam doyumları, evlilik uyumları ile cinsel doyumları açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/710724>
- Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri*, 15(4), 226-237. Erişim adresi: https://jag.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_15_4_226_237.pdf
- Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri*, 15(4), 226-237. Erişim adresi: https://jag.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_15_4_226_237.pdf
- Fırat, İ. (2021). *Evli bireylerin bağlanma stilleri ile bağlanma yaralanmaları arasındaki ilişkide affetme esnekliğinin aracı rolünün araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Fowers, B. J. (1991). His and her marriage: A multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles*, 24(3), 209-221. Erişim adresi: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF00288892.pdf>

- Fowers, B. J. (1993). Psychology as public philosophy: An illustration of the moral dimension of psychology with marital research. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 13(2), 124-136.
- Frazier, P. A., Tix, A. P. Ve Barnett, C. L. (2003). The relational context of social support: Relationship satisfaction moderates the relations between enacted support and distress. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(9), 1133-1146. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/0146167203254545>
- Frazier, P. A., Tix, A. P. Ve Barnett, C. L. (2003). The relational context of social support: Relationship satisfaction moderates the relations between enacted support and distress. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(9), 1133-1146. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/0146167203254545>
- Gaygusuz Daşdemir, S. (2021). *Evli bireylerde bağlanma stillerinin aylık kaygısı ve evlilik doyumu ile ilişkisi*. (No: 28840567). Erişim adresi: Proquest Dissertations ve Theses Global.
- Gilbert, S. J. (1976). Self-disclosure, intimacy and communication in families. *The Family Coordinator*, 25(3), 221-231. doi: 10.2307/582335
- Glenn, N. D. ve Weaver, C. N. (1978). A multivariate, multisurvey study of marital happiness. *Journal of Marriage and the Family*, 40(2), 269-282. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/350758.pdf>
- Goleman, D. (2011). Duygusal zekâ (neden IQ dan daha önemlidir) (4. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gökmen, A. (2001). *Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Güçlü Ergin, N., (2008). *Evli ve boşanmış kişilerin evlilik uyumu ve cinsiyetçilik açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gültekin, D. T. ve Parlar, H. (2019). Evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında evlilik sürecin kadınlardaki evlilik doyumuna etkisi. *Akademik Platform Eğitim ve Dergisi*, 2(1), 38-56. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/900144>
- Gündoğdu, A. (2007). *Relationships between self-construals and marital quality*, (Master thesis). Middle East Technical University, Ankara. Erişim adresi: <https://open.metu.edu.tr/bitstream/handle/11511/17355/index.pdf>
- Gürer, T. (2019). *Evli bireylerde eşe kendini açma ve evlilik doyumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/11655/11969>
- Gürer, T. (2019). *Evli bireylerde eşe kendini açma ve evlilik doyumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/11655/11969>
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hasta, D. (1996). *Ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile evlilik doyumu ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hendrick, S. S. (1981). Self-disclosure and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 40(6), 1150-1159. doi: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.40.6.1150>
- Hünler, O.S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 99-108.

- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., ve Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta-analysis. *Journal of marriage and family*, 76(1), 105-129.
- Johnson, S. M. (2015). Duygu odaklı çift terapisi uygulamaları: Birliktelik yaratmak (Filiz Bolat, çev.). Ankara: Ck Yayınevi.
- Johnson, S. M. ve Whiffen, V. E. (1999). Made to measure: adapting emotionally focused couple therapy to partners' attachment styles. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 6(4), 366-381. <https://doi.org/10.1093/clipsy.6.4.366>
- Johnson, S. M., Makinen, J. A. ve Millikin, J. W. (2001). Attachment injuries in couple relationships: A new perspective an impasses in couples therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 27(2), 145-155. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2001.tb01152.x>
- Jorgensen, S. R., ve Gaudy, J. C. (1980). Self-disclosure and satisfaction in marriage: The relation examined. *Family Relations*, 29(3), 281-287. doi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/583847.pdf>
- Jose, O. ve Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction?. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33(1), 73-85. doi: <https://doi.org/10.1080/00926230600998573>
- Jourard, S. M. (1961). Age trends in self-disclosure. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, 7(3), 191-197. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/23082726.pdf>
- Kabasakal, Z. ve Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 208-214. Erişim adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/21a.zekavet_kabasakal.pdf
- Kahveci, G. A. (2016). *Evli çiftlerde evlilik uyumu, evlilik çatışma biçimi ve depresyon düzeylerinin değerlendirilmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kalmijin, M., De Graaf, P. ve Poortman, A. (2004). Interactions between cultural and economic determinants of divorce in the Netherlands. *Journal of Marriage and Family*, 66(1), 75-89. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2004.00006.x>
- Kanburoğlu, B. (2019). *Evli kadınlarda evlilik yaşı ve evlenme biçiminin evlilik doyumu ve depresyon düzeyine olan etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/11729/2166>
- Kardam, F. ve Yüksel Kaptanoğlu, İ. (2011). Kadına yönelik şiddet konusunda erkeklerin görüşleri/deneyimleri/algıları. *Kadın/Woman 2000*, 10(1), 55-78.
- Kardam, F. ve Yüksel, İ. (2009). Aile içi şiddet algısı: Niteliksel araştırma sonuçları, *Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması* 103-165.
- Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological bulletin*, 118(1), 3-34. Erişim adresi: <https://www.healthymarriageinfo.org/wp-content/uploads/19.pdf>
- Kastro, R. M. (1998). *Evlilik içi uyum ve depresyon: evlilik ilişkisinin niteliği ve eşlerde semptom oluşumu hakkında bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, H., Alnak, A., Subaşı, B. Z., Arslan, N. B. ve Şahin, D. (2022). Erken yaşta evliliklerin ruhsal sonuçları: Kadınların ruhsal ve cinsel sağlığındaki uzun dönem etkiler. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 25(1), 57-66. Erişim adresi: https://jag.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_25_1_57_66.pdf
- Kendir, M. E. ve Demirli, C. (2016). Evlilik doyumu üzerinde anne baba tutumunun etkisinin incelenmesi. *Education Sciences*, 11(3), 96-113. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/226667>

- Kılınçer, H. (2021). *Maneviyat yönelimli aile danışmanlığı: yaşantısal aile danışmanlığı çerçevesinde bir model önerisi* (No:289420579). Erişim adresi: Proquest Dissertations Theses Global.
- Kobayashi, M., Kobayashi, M., Okumura, T. ve Usui, E. (2016). Sharing housework between husbands and wives: how to improve marital satisfaction for working wives in Japan. *IZA Journal of Labor Policy*, 5(1). Doi: 10.1186/s40173-016-0074-9
- Koçkan, S.Y. (2015). *Evliliği otomatik düşüncelerin ve bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumu etkinsinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi İstanbul. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/378656>
- Koyunsever, V. S. (2022). *Evlilik doyumunun yordanmasında psikolojik iyi oluş, öz anlayış, bilinçli farkındalık ve eş tükenmişliğinin rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Kubat, D. E. (2012). *Evliliği bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/90808>
- Kurt, E., Yorguner Kupeli, N., Sonmez, E., Bulut, N. S. ve Akvardar, Y. (2018). Psikiyatri polikliniğine başvuran kadınlarda aile içi şiddet yaşantısı. *Arch Neuropsychiatry*, 55, 22-8. doi: <https://doi.org/10.29399/npa.14812>
- Laurenceau, J. P., Barrett, L. F. ve Pietromonaco, P. R. (1998). Intimacy as an interpersonal process: The importance of self-disclosure, partner disclosure, and perceived partner responsiveness in interpersonal exchanges. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1238-1251. Erişim adresi: <https://www.affective-science.org/pubs/1998/LaurenFBPI1998.pdf>
- Lee, G. R. (1977). Age at marriage and marital satisfaction: A multivariate analysis with implications for marital stability. *Journal of Marriage and the Family*, 39(3), 493-504. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/350904.pdf>
- Levinger, G. ve Senn, D. J. (1967). Disclosure of feelings in marriage. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, 13(3), 237-249. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/23082456.pdf>
- Loscocco, K., ve Walzer, S. (2013). Gender and the culture of heterosexual marriage in the United States. *Journal of Family Theory & Review*, 5(1), 1-14. Doi: 10.1111/jftr.12003
- McGovern, J. M. ve Meyers, S. A. (2002). Relationships between sex-role attitudes, division of household tasks, and marital adjustment. *Contemporary Family Therapy*, 24(4), 601-618.
- McNulty, J. K., Wenner, C. A. ve Fisher, T. D. (2014). Longitudinal associations among relationship satisfaction, sexual satisfaction and frequency of sex in early marriage. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 85-97. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10508-014-0444-6>
- Millikin, J. W. (2000). *Resolving attachment injuries in couples using emotionally focused therapy: A process study* (Doctoral dissertation). Erişim adresi: <https://vttechworks.lib.vt.edu/bitstream/handle/10919/27740/MillikinETDfinal.pdf?sequence=1>
- Nasri, L. ve Babae, H. (2014). Role of social skills in improving the women's marital adjustment in the city of Sanandaj. *International Letters of Social and Humanistic Sciences (ILSHS)*, 19, 60-68.
- Ovalı, H. (2010). *Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının çeşitli özelliklere göre karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/363562>
- Patrick, S. J. (2002). *Intimacy, differentiation, and marital satisfaction* (No: 3073171). Erişim adresi: Proquest Dissertation Theses Global.

- Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G. ve Tollerud, T. R. (2007). Intimacy, differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *The family journal*, 15(4), 359-367. doi:10.1177/106648
- Pina, D. L. ve Bengston, V. L. (1995). Division of household labor and the wellbeing of retirement-aged wives. *Gerontologist*, 35(3), 308-317. doi: <https://doi.org/10.1093/geront/35.3.308>
- Pollock, A. D., Die, A. H. ve Marriot, R. G. (1990). Relationship of communication style to egalitarian marital role expectations. *The Journal of Social Psychology*, 130(5), 619-624.
- Rand M. ve Rennison, C., (2004), "How much violence againts women is there?", In Violence Againts Women and FamilyViolence: *Devopments in Research, Practice and Policy* (Ed: Fischer, B. S.) NJC, <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/199701.pdf>
- Rhyne, D. (1981). Bases of marital satisfaction among men and women. *Journal of Marriage and Family*, 43(4): 941-955. doi: <https://doi.org/10.2307/351350>
- Rollins, B. C. ve Cannon, K. L. (1974). Marital satisfaction over the family life cycle: A reevaluation. *Journal of Marriage and the Family*, 36(2), 271-282. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/351153.pdf>
- Rubin, Z., Hill, C. T., Peplau, L. A. ve Dunkel-Schetter, C. (1980). Self-disclosure in dating couples: Sex roles and the ethic of openness. *Journal of Marriage and the Family*, 42(2), 305-317. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/351228.pdf>
- Safarli, E. (2020). *Kişilerarası ilişkilerde duygusal zekânın önemi. Daniel Goleman'ın duygusal zekâ modeli bağlamında pilotlar üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Sever M. (2002). Toplumsal, kültürel bağlamda babalık kurgu ve pratiklerinin çocuk eğitimine etkileri: üç kuşak babalar üzerinde karşılaştırmalı bir araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sevim, S. A. (1999). Evlilik ilişkisini geliştirme programları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (11), 19-25.
- Sezgin U. A. ve Punamäki R. L. (2019). Impacts of early marriage and adolescent pregnancy on mental and somatic health: the role of partner violence. *Arch Womens Ment Health*, 23(2), 155-166. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s00737-019-00960-w>
- Sorenson, S. B., Upchurch, D. M. ve Shen, H. (1996). Violence and injury in marital arguments: risk patterns and gender differences. *American Journal of Public Health*, 86(1), 35-40.
- Spanier, G. B. & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42(4), 825-39. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/351827.pdf>
- Stone, E.ve Shackelford, T. (2007). Marital satisfaction. In R. F. Baumeister ve K. D. Vohs (Eds.). *Encyclopedia of social psychology* (pp. 541- 544). Thousand Oaks, CA: Sage.
- şendil, G. ve Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dizini*, 28, 15-34. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/100042>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2015). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı (M. Baloğlu, Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Taş, Y. (2016). *Evli bireylerde yaşanan çatışmalar, bağlanma stilleri ve problem çözme becerilerinin evlilik doyumu açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/711052>

- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/11446/44>
- Taştan, N. (1996). *Interspousal communication in a problem-solving situation* (Master's thesis). Middle East Technical University, Ankara. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/11511/9046>
- Terzi İlhan, S. (2020). *Özel gereksinimli çocuğu olan evli bireylerin kişilik özellikleri ile çift uyumları arasındaki ilişkide bağlanma yaralanmalarının aracı rolü* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tezer, E. (1992). Evlilik, doyumu ve iş doyumu: Bir ön çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(3), 24-26.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/21427/229707>
- Tolstedt, B. E. ve Stokes, J. P. (1984). Self-disclosure, intimacy, and the depenetration process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(1), 84-90. doi: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.46.1.84>
- Topçu, B. ve DüNDAR, S. (2011). Evli çiftlerin bazı kişilik özelliklerine göre kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarının incelenmesi. *Physical Sciences*, 6(3), 91-102. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/186966>
- Tunç, S. (2005). *Gebelik ve cinsel doyum* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/77175>
- Tüfekçi Hoşgör, E. (2013). *Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Tümer, A. B. (1998). *Evli çiftlerde gözlenebilen çatışma odakları ve iletişim sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Üncü, S. (2007). *Duyusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ünüvar, P. ve Tagay, Ö. (2015). Çalışan evli kadınların toplumsal cinsiyet rolleri, yaşam, iş doyumu ve evlilik uyumlarının incelenmesi. *Kadın/Woman 2000*, 16(1), 21-44.
- Ward, R. A. (1993). Marital happiness and household equity in later life. *Journal of Marriage and the Family*, 55(2), 427-438. doi: <https://doi.org/10.2307/352813>
- Wilkie, J.R. ve Ferree, M. M. (1998). Gender and Forress: Marital Satisfaction in Two Earner Couples, *Journal of Marriage and Family*, 60(3), 577-595. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/353530.pdf>
- Xiaohe, X. ve Whyte, M. K. (1990). Love matches and arranged marriages: A Chinese replication. *Journal of Marriage and the Family*, 52(3), 709-722. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/pdf/352936.pdf>
- Yaşar, F. (2009). *İlköğretime devam eden öğrencilerin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeyinin annenin evlilik doyumu ve evlilik uyumu düzeyiyle ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/362774>
- Yavuzer, H. (2015). *Evlilik okulu* (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Yeşiltepe, S. S. (2011). *Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluş ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana. Erişim adresi: https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/133017/yokAcikBilim_413180.pdf?sequence=-1&isAllowed=y
- Yılmazçoban, A. M. (2008). *Flört ve görücü usulü evliliklerde psiko-sosyal özelliklerin etkisi (Demirci örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/20.500.12619/77577>
- Yılmazçoban, A. M. (2008). *Flört ve görücü usulü evliliklerde psiko-sosyal özelliklerin etkisi (Demirci örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/20.500.12619/77577>